

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Ændringsforslaget vedtoges med 85 stemmer mod 55.

§ 1, således ændret, og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

8) Forespørgsel til undervisningsministeren:

Forespørgsel af Eva Møller (KF) m. fl.:

»Vil ministeren redegøre for sine planer om gymnasieskolens fremtid?«

(Forespørgsel nr. 26. Anmeldt 20/2 81. Fremme af forespørgslen vedtaget 26/2 81).

Forhandling

Eva Møller (KF):

Når det konservative folkeparti har ønsket en redegørelse for undervisningsministerens planer om gymnasiets fremtid, er det, fordi vi mener, at ministeren skylder folkettinget denne redegørelse. Det hedder jo: ingen over og ingen ved siden af folkettinget. Derfor finder vi det utilfredsstillende, at ministeren orienterer alle andre end folkettinget om sine tanker.

Vi har hørt om ministerens tanker fra årets rektormøde, og vi har læst – så vidt jeg er orienteret – de samme tanker i undervisningsministeriets tidsskrift Uddannelse. Men folkettinget er ikke blevet orienteret.

Det er derfor efter vor opfattelse rimeligt at spørge ministeren, hvad det er, regeringen tænker sig på gymnasieområdet.

Vil man indlede gymnasietiden med et fælles basisår? Vil man afskaffe en række af gymnasiets nuværende fag? Jeg tænker her specielt på fagene religion og oldtidskundskab. Vil man i så fald samlæse dem med andre fag, eller skal fagene helt forsvinde? Skal det ikke længere være et krav til en studentereksamen, at et eller flere fag er læst på højt niveau, det såkaldte A-niveau?

Hvor mange perioder med relevant praktisk erhvervsarbejde skal der være i et gymnasieforløb? Hvor langvarige skal disse perioder være? Hvor i gymnasieforløbet skal de placeres, og fra hvilke fag skal timerne tages?

Skal eksamen, som vi nu kender den, afskaffes? Skal eleverne eksamineres kollektivt? Skal der fortsat være ekstern censur?

Man kunne selvfølgelig også fristes til at spørge om, hvorvidt ministeren agter at genindføre latin som adgangskrav til det sproglige gymnasium, men den debat hører vel til under et andet forslag i folkettinget.

Alle de øvrige spørgsmål håber vi på at få et svar på i den debat, der nu skal føres.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

I forbindelse med principbeslutningen om ungdomsuddannelserne fra sidste år har debatten, med god grund i øvrigt, især drejet sig om erhvervsuddannelserne og om de unge, som ikke indgår i en uddannelse efter at have forladt folkeskolen.

Men samtidig har der også i de seneste år været ført en løbende debat om gymnasiets indhold og struktur, en debat, som jeg synes er af stor interesse og stor vigtighed. Men jeg skal ikke gøre nogen hemmelighed af, at jeg finder formuleringen af de konservatives forespørgsel her i dag lidt overraskende: om jeg vil redegøre for mine planer vedrørende gymnasiets. Når jeg finder den overraskende, hænger det sammen med, at jeg ikke alene, som fru Eva Møller sagde her, har skrevet en artikel i undervisningsministeriets blad Ud-

[Undervisningsministeren]

dannelse, men at jeg faktisk har oversendt denne artikel til folketingets uddannelsesudvalg, som har haft mulighed for at læse den. Men jeg kan forstå efter alle de spørgsmål, der er stillet her af fru Eva Møller, at hun i hvert fald ikke har læst den. I så fald havde hun ikke stillet spørgsmålene på denne måde.

Jeg må sige, at jeg i øvrigt i dag vil have svært ved at føje væsentligt nyt til det, der står i den omtalte artikel.

Der har i de seneste år været en kraftig vækst i antallet af elever i gymnasiet, og det har ført til, at gymnasiet er blevet en bred ungdomsuddannelse ved siden af erhvervsuddannelserne, og at den omfatter knap en tredjedel af en ungdomsårgang. Gymnasiet er altså ikke længere først og fremmest det sted, hvor samfundets vordende embedsmænd får deres studieforberevende uddannelse. Gymnasiet giver – og skal fortsat give – forudsætningerne for en videregående teoretisk uddannelse, men samtidig har nye elever med andre mål og med andre interesser søgt ind i gymnasiet. Det store flertal af disse unge er kommet der, fordi de ønsker at søge ind til kortere og mellemlange uddannelser og til erhverv, som nu stiller så store krav, at 12 års uddannelse er en nødvendig og rimelig forudsætning.

Det er altså en langt mere differentieret gruppe af unge, der søger ind i gymnasiet i dag, end vi har oplevet det for bare få årtier tilbage.

Vore amtskommuner har lyttet med forståelse til de unge og har ønsket at imødekomme deres uddannelsesbehov. Det har konkret udmøntet sig i, at der i løbet af ganske kort tid er blevet bygget et stort antal nye amtskommunale gymnasier, og at mange ældre gymnasier er blevet udvidet med tilbygninger. Selv om man i nogen grad har været opmærksom på, at bygningerne skulle indrettes på en sådan måde, at de også kunne anvendes til andre formål, f. eks. til voksenuddannelserne, har amtskommunerne dog først og fremmest foretaget de store økonomiske investeringer for at kunne modtage de unge, der gerne vil i gymnasiet.

Gymnasiet er i dag en bred ungdomsuddannelse ved siden af erhvervsuddannelserne og omfattende knap en tredjedel af en ungdomsårgang.

I forbindelse med principbeslutningen viste der sig her i folketinget bred enighed om, at gymnasiet fortsat skulle udgøre et 3-årigt, sammenhængende forløb efter 9 års folkeskole.

Der kan sikkert også opnås bred enighed om, at gymnasiet i dag, når det er bedst, besidder nogle kvaliteter, som ingen ønsker at sætte over styr, og som er medvirkende til, at mange unge søger derhen. For blot at nævne nogle enkelte ting: det giver de unge nogle nyttige redskaber, en viden og nogle færdigheder. De lærer at anvende denne viden og disse færdigheder i praksis med udgangspunkt i analyser og fortolkninger af det, de beskæftiger sig med. Den undervisning, der gives, er præget af et højt fagligt niveau. Og man kunne blive ved på denne måde.

Det kan imidlertid ikke skjules og er vel heller ikke ønskværdigt at forsøge at skjule, at gymnasiet i dag ser sig stillet over for nogle alvorlige problemer, som der må findes en løsning på.

Det er naturligt, at forslag til løsning af problemerne i første omgang er kommet fra dem, der direkte har følt dem på deres krop, nemlig lærerne og eleverne. Det er især kommet til udtryk i de senere års stigende forsøgsaktivitet. Ganske vist kan der nok på baggrund af, at et dagblad har nævnt tallet 400 forsøg, være grund til at slå fast, at begrebet »forsøg« i gymnasiet har en meget bred betydning, bestemt af formuleringerne i gymnasielovens § 21. Forsøg tales der om i alle tilfælde, hvor der skal dispenseres fra den gældende bekendtgørelse. Kun en mindre del af det, der kaldes forsøg, er altså pædagogisk udviklingsarbejde og forsøg i snæver forstand, men der har dog været tale om en betragtelig vækst i antallet, og nye forsøgstyper er blevet dominerende.

Som allerede nævnt er der tale om en væsentlig mere differentieret elevgruppe end tidligere, med nye mål og interesser, men også med større spredning i deres faglige forudsætninger og med forskellig erfaringsbaggrund.

Hertil kommer, at eleverne ofte er præget af stor usikkerhed, en usikkerhed, der er forståelig på baggrund af, at de ikke med sikkerhed ved, hvilke muligheder der står dem åbne, efter at de har taget deres eksamen. Det skyldes ikke blot adgangsbegrænsningen, men også angsten for ikke at kunne overskue

[Undervisningsministeren]

de muligheder, der ligger på et hastigt skiftende arbejdsmarked, og det kan naturligvis føre til, at nogle elever har vanskeligt ved at tilpasse sig gymnasiets traditionelle arbejdsformer.

Lærerne har især peget på, at en følgevirkning har været, at de problemer, der skyldes fagtrængslen, de korte lektioner, den opsplittede skoledag, det stive skema og den faglige isolation, er blevet mere påtrængende. Deres forslag til løsninger har været at ophæve de bindinger, der skyldes fagtrængslen og det stive skema, og i stedet arbejde med forskellige former for tværfaglighed og integration af gymnasiets fag, som oftest inden for de gældende rammer med hensyn til pensum og eksamensbestemmelser.

Det er mange læreres ønske at skabe sammenhæng mellem gymnasiets fag ved et snævert samarbejde, ofte forbundet med anvendelse af nye arbejdsformer. Hvis man har fulgt den pædagogiske debat i de senere år, vil man have opdaget, at tværfaglighed, fagintegration og arbejdsformer har indtaget en ikke uvæsentlig plads i den.

Mange lærere har ydet en stor indsats i forbindelse med disse forsøg. Selv om det naturligvis ikke kan løse alle gymnasiets problemer, finder jeg det vigtigt, at debatten om denne type forsøg, ligesom forsøgene selv, fortsætter, sådan at erfaringerne herfra kan inddrages i debatten om gymnasiets fremtid.

Medens lærerne og eleverne naturligt nok i vidt omfang ser problemerne som interne, peger andre på de problemer, der skabes af de indgribende ændringer, der sker i det samfund, som omgiver skolen: den teknologiske udvikling, herunder også anvendelsen af EDB, den stigende påvirkning fra massemedierne, strukturændringer på arbejdsmarkedet, for blot at nævne nogle enkelte forhold.

Denne udvikling kan naturligvis ikke undgå at få indflydelse på gymnasiets faglige indhold. Det er forståeligt, at det kan være vanskeligt for gymnasieskolen at pege på noget radikalt nyt, for man er naturligvis afhængig af de kvalifikationer, som lærerne har erhvervet sig. Alligevel har mange lærere engageret sig også i disse problemer, og et vist udviklingsarbejde er allerede i gang i mange fag, hvor nye fagområder i særlig grad trænger sig på, og nye fag som EDB,

mediekundskab, miljølære banker jo også på gymnasiets dør.

Jeg har ikke på nuværende tidspunkt en færdig opfattelse af, hvorledes nye vidensområder skal indpasses i gymnasiet, men jeg vil med megen opmærksomhed følge udviklingen.

Jeg lægger vægt på de forsøg, der finder sted, fordi de kan være med til at give svar på, om den nye viden skal indgå i allerede eksisterende fag eller gøres til nye fælles- eller tilvalgsfag.

Jeg er naturligvis opmærksom på, at man ikke blot kan lægge nyt stof ind i gymnasiet, men at det rimeligvis må ske på bekostning af noget andet, og dette kræver en overordentlig nøje overvejelse, således at det ikke bliver det forkerte, der må skæres bort.

De hastige ændringer i samfundet stiller imidlertid også gymnasiet over for en anden udfordring. De unge må indstille sig på selv at kunne tage initiativer for at kunne skabe sig en meningsfyldt tilværelse, og i den forbindelse tvinges vi til at overveje, om vi måske har holdt de unge for meget i hånden og derved har været med til at gøre mange af dem passive. De må være i stand til at klare sig på et arbejdsmarked, der til stadighed ændrer sig, og de må være i stand til at fylde en øget fritid med indhold, således at de ikke blot bliver passive forbrugere. Skolen har et ansvar for, at de enkelte elevers selvstændighed og skabende evner får lejlighed til at udfolde sig, således at de, også når de er ude af skolen, selv kan være med til at skabe rammer om og indhold i deres hverdag.

Ud over de områder, jeg hidtil har nævnt, er der nogle forhold, som jeg anser det for meget væsentligt at få undersøgt. Det gælder for det første gymnasiets struktur. Ved overgangen fra folkeskolen til gymnasiet skal den enkelte elev i dag i samråd med sin skole og med sine forældre træffe et valg mellem den sproglige og den matematiske linje, et valg, der ikke blot er afgørende for hele gymnasieforløbet, men også kan være det for de erhvervs muligheder, der findes bagefter. Hertil kommer, at skævheden i kønsfordelingen mellem de to linjer synes at blive mere og mere påfaldende. Jeg ser derfor gerne undersøgt konsekvenserne af, at eleverne alene vælger gymnasiet som sådant efter folkeskolen, ligesom jeg gerne i forbindelse hermed ser overvejelser af, hvorledes man kan tilret-

[Undervisningsministeren]

telægge gymnasieforløbet, således at det kan bruges som valggrundlag for efterfølgende uddannelse og erhverv. Det kunne muligvis ske ved, at der åbnes for begrænsede tilvalgsmuligheder i 2. og især i 3. g.

Et andet område, jeg gerne ser nærmere undersøgt, er praktik. I principbeslutningen omtales det, som man vil vide det, at perioder med praktisk beskæftigelse inden for arbejdslivet bør indgå i ethvert uddannelsesforløb, for gymnasiets vedkommende af kortere varighed. Det har givet anledning til, at direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen har udsendt et cirkulære om forsøg med praktik, der har resulteret i mange ansøgninger fra interesserede skoler.

Jeg tror ikke, at man skal lægge disse forsøg i alt for faste rammer, selv om udgangspunktet er, at man vil give eleverne et bredere grundlag i forbindelse med erhvervs- og studievalget. Man skal benytte lejligheden til at indhøste erfaringer fra forsøg, der ved siden af har andre formål, f. eks. at der lægges vægt på indlæring ved et vekselspil mellem teori og praktik, eller at man vil give eleverne indsigt i produktions- og arbejdsprocesser eller give dem viden om arbejdsmarkedet og dets organisationer.

Lad mig konkluderende henvise til principbeslutningen, hvor der som sidste punkt omtales forsøgsvirksomhed i uddannelserne. Det er min opfattelse, at forsøgsvirksomheden, i det omfang det er muligt, skal intensiveres i de kommende år, for at vi kan få så mange erfaringer som muligt. Når jeg tager et vist forbehold, hænger det sammen med, at jeg tror, man skal være opmærksom på, at de forsøg, der finder sted, nok ikke kan dække alle aspekter. Det skyldes, at gymnasiet i sig rummer nogle indre modsætninger, konflikten mellem på den ene side ønsket om at være med til at løse dets problemer og på den anden side angsten for, at ens kvalifikationer ikke slår til i en ny situation. Noget af den frygt kan forhåbentlig fjernes ved, at nogle lærergrupper får mulighed for at erhverve sig nye kvalifikationer, f. eks. ved, at de får tilbudt mulighed for efter- og videreuddannelse.

Jeg er dog af den opfattelse, at det næppe vil være muligt at indhøste erfaringer på alle områder, hvor det er ønskeligt, og det må derfor overvejes, hvorledes de forhold, som ikke giver anledning til forsøg, kan bringes

ind i debatten om gymnasieskolen. Jeg finder det ikke hensigtsmæssigt, at der på nuværende tidspunkt tages stilling til, hvilke ændringer vi kan forestille os der skal ske med gymnasiet. Nogle af forudsætningerne for den endelige stillingtagen skal søges i de resultater, som forsøgsvirksomheden enten allerede har tilvejebragt, eller som den er i færd med at tilvejebringe. Andre forudsætninger vil vi finde i udviklingen i samfundet, i det samfund, som skolen jo er en del af, og i en debat om, hvad vi vil med gymnasiet.

Det er min opfattelse, at der må ske en samlet vurdering og afvejning af disse forhold, og at dette arbejde ikke alene kan udføres i undervisningsministeriet og af skolerne egne folk. Her må tillige inddrages repræsentanter for både det private og det offentlige arbejdsmarked, og det er også vigtigt i overvejelserne at inddrage enkeltpersoner, der i særlig grad har sat deres præg på den offentlige debat. Gennem en sådan samlet vurdering må man nå frem til en overvejelse af, hvilke kvalifikationer der bør indgå i uddannelsen, og på grundlag heraf tage stilling til eventuelle ændringer i gymnasiets indhold og struktur.

Efter min opfattelse må det være en ledetråd i dette arbejde, at gymnasiet skal kunne tilbyde elever og lærere et frugtbart arbejdsmiljø og virke som et værksted, hvor elevernes selvstændighed og opfindsomhed udvikles. Jeg finder det væsentligt, at eleverne i gymnasiet lærer at arbejde sammen om at klare de krav, de stilles over for i skolen, med henblik på senere at kunne leve op til de krav, de vil blive stillet over for, ikke blot ved de videregående uddannelser og på arbejdsmarkedet, men også i fritiden, således at de bliver i stand til at engagere sig aktivt i de demokratiske beslutningsprocesser.

Eva Møller (KF):

For det konservative folkeparti er det vigtigt at bevare studentereksamen som en almindannende og studieforberedende eksamen. Den vil vi ikke ødelægge, som det tidligere er sket med mellemskole- og realeksamen. Det skal til gengæld med det samme siges, at vi vil være positive over for tanken om at skabe et eller flere alternativer, der giver almindannelse og erhvervskompetence til den del af ungdommen, der sigter mod

[Eva Møller]

erhvervslivet, men ikke ønsker et langvarigt videregående studium.

Når vi ønsker at fastholde gymnasiets oprindelige målsætning, må undervisningen ligge på et højt fagligt niveau og tilrettelægges sådan, at den enkelte elevs behov for indlæring af konkret og præcis viden opfyldes. Det er nødvendigt for at give eleverne det bedst mulige indgangsniveau til deres videre studier.

Det er rigtigt, at gymnasieloven i sig har elementer fra almenskoleloven af 1903, men der er da løbende sket en revision af loven og de tilhørende bekendtgørelser. Senest i 1971 er der sket en gennemgribende ændring i gymnasiets struktur og i beskrivelsen af de enkelte fag og deres indhold, ændringer, der var så gennemgribende, at det har givet anledning til mange nye lærebøger og til en del efteruddannelse af lærerne. Men gymnasiet har stadig levet op til sin lovtæst, og det skal jeg da være den sidste til at beklage.

Men når ministeren nu og tidligere i folketingsbeslutningen af 4. juni 1980 om de 16-19-åriges uddannelse i punkt 7 slår fast, at korte perioder med relevant praktisk beskæftigelse inden for arbejdslivet bør indgå i gymnasiet, må vi sige fra. Det konservative folkeparti mente dengang og mener stadig, at dette vil være med til at sænke niveauet i gymnasiet, da det, der er relevant praktisk beskæftigelse, vil være forskelligt fra elev til elev og derfor ikke kan inddrages i den fælles undervisning, der selvfølgelig vil få mindre tid til rådighed.

Jeg ved godt, at den slags tidsmæssige nedskæringer ikke bekymrer regeringen. Vi har jo også oplevet en nedskæring af lektionslængden og en ferieførlængelse, uden at det gav anledning til formelle niveauændringer, hvorfor ministeren formentlig vil påstå, at niveauet er uændret. Men alle vi, der daglig beskæftiger os med arbejdet i skolen, ved, at man ikke kan lære eleverne samme stofmængde på kortere tid. Det er levende mennesker, vi arbejder med, ikke maskiner, der på grund af teknisk udvikling kan klare mere og mere på samme tid.

Vi mener tværtimod, at der må gøres en indsats for at leve op til de bestemmelser, der gælder for gymnasiets enkelte fag, for sprogenes vedkommende således, at man skal kunne forstå og benytte det pågældende sprog og desuden have kendskab til den eller

de kulturer, hvor sproget er hovedsprog. Ser man på alle de øvrige boglige fag, gælder det, at man skal have kundskab, forståelse, evne til at karakterisere, vurdere, iagttage, belyse sammenhænge og analysere, eventuelt analysere kritisk. Ordvalget, der går igen i alle disse bestemmelser, er vel næppe tilfældigt, hvorfor det må være rimeligt at konkludere, at det, man har ønsket, og det, som lærerne derfor er forpligtede til, er at give eleverne kundskaber, forståelse for sammenhænge samt evne til at analysere.

Dette er krav, det er naturligt at stille til elever, der seriøst arbejder sig henimod en længerevarende uddannelse, men man kan nok tillade sig at spørge, om gymnasiet, som det er i dag, også lever op til disse krav. Det er der meget der tyder på at det nuværende gymnasium ikke gør i så høj grad som i tidligere tider. Vi hører ofte fra de højere læreanstalter, at man nu må bruge op til halvdelen af det første studieår på at lære eleverne det pensum, de burde være og tidligere var velbevandrede i fra deres gymnasietid. Det burde med den nuværende adgangsbeholdning til de højere uddannelser langt snarere være således, at de studerende, der nu påbegynder et studium og altså har en studentereksamen med et passende højt gennemsnit, var bedre kvalificerede end de studerende, der under den fri adgang påbegyndte et studium.

Efter min opfattelse skyldes dette misforhold, at man i øjeblikket sætter danske gymnasielærere på en næsten umulig opgave, idet de skal undervise en lang række elever, der egentlig ikke er motiverede for en studieforberedende uddannelse, men alene for en uddannelse - for ikke at gå arbejdsløse eller for at kunne leve op til de krav, samfundet af i dag stiller om et stadig højere uddannelsesniveau.

Da det imidlertid er lykkedes for socialdemokratiet imod størstedelen af forældrenes ønske at afskaffe realeksamen, har danske unge nu kun mulighed for at tage en studentereksamen, hvis de vil have en eksamen, da folkeskolens udvidede afgangsprøve jo ikke er tillagt reel kompetence.

Alle disse unge, der nu er kommet i gymnasiet blot for at få en uddannelse, spørger med den almindelige sunde indstilling, der karakteriserer størstedelen af den danske befolkning og dansk erhvervsliv: hvad kan det bruges til? Hvad er nytteværdien af denne

[Eva Møller]

lærdom? Og selv om det kan være svært eller umuligt at påvise en nytteværdi, vil jeg da gerne udtrykke min forståelse for dette standpunkt. Baggrunden er jo den, at man ønsker en almindende, men ikke en studieforberevende uddannelse. Man vil gerne kende til de store klassiske forfattere, dog hverken på originalsproget eller i et sprog og en form, der svarer til datidens, men langt hellere på et moderne nutidssprog. Jeg tænker her på forfattere som f. eks. Goethe og Shakespeare, der læses på originalsproget, og på Iliaden og Odysseen, der jo ikke læses i Otto Gelsteds fremragende prosagendigtning, men i en direkte oversættelse af Homers vers.

Tilsvarende gælder det inden for matematik, at man ikke har datalære og ikke lærer at programmere regnemaskiner, men man lærer selvfølgelig om totalssystemet, der udgør den teoretiske baggrund for regneoperationerne. I fysik læres der heller ikke meget om transitorens praktiske anvendelser, men man lærer om hele den teoretiske baggrund med donor- og acceptorforurening, potentialspring osv.

Et sådant uddannelsesmønster opfylder formålsparagraffen om at være almindende og studieforberevende, men næppe det ønske, mange unge nærer om at modtage en almindende og erhvervsforberedende uddannelse.

Vi ønsker fra konservativ side ikke at stille det ekstra krav til gymnasiet, at det også skal være erhvervsforberedende, da vi er helt på det rene med, at vi ved at stille dette ekstra krav uvægerlig vil sænke enten det almindende eller det studieforberevende niveau, hvorved vi blot opnår at forlænge studietiden ved de højere læreanstalter med formentlig yderligere et halvt år, og det finder vi ikke kan være til gavn, hverken for de studerende eller for landet, specielt ikke i den nuværende økonomiske krise.

Hvis vi i de kommende år skulle opleve den lykke, at undervisningsministeren vil opbygge uddannelser, der giver både almindelse og erhvervskompetence, f. eks. i form af et teknisk gymnasium, vil vi gerne medvirke hertil. Men at ødelægge gymnasiets studieforberevende indhold til skade for de mange, der har brug for netop denne del af gymnasieuddannelsen, vil vi ikke medvirke til. Hvis Danmark skal komme igennem den

økonomiske krise, skal vi producere os ud af krisen. Vi ved, at dette kræver et højt uddannelsesniveau, og vi ved også, at alle partier i dette ting er for uddannelse, men at vandene skilles, når vi skal udmønte dette uddannelsesønske i praktiske love og regler.

I det konservative folkeparti ønsker vi, at alle, der har lyst og evner dertil, skal have mulighed for en uddannelse, men vi ønsker, at uddannelsesstilbuddene skal være så varierede som muligt. Sporene fra den nuværende folkeskole med dens meget lighedsorienterede uddannelse skræmmer. Vi oplever alt for mange tilfælde af dårligt tilpassede elever og deraf følgende specialundervisning, A-klasser osv.

Derfor ønsker vi, at der i den videregående undervisning skal være mange muligheder, hvoraf gymnasiet blot skal være én blandt andre. Men vi finder også, at det efter 9 års fælles undervisning i folkeskolen bør være muligt for eleverne at vælge sig ind på den ene af to linjer, ellers må det være det samme som at sige, at folkeskolen ikke har været sin opgave voksen, nemlig at give eleverne viden, færdigheder og evne til stillingstagen.

Dette gælder specielt, da man ved at læse gældende bekendtgørelse om undervisningen i gymnasiet vil konstatere, at af 30 ugentlige timer i 1. g er de 15 fuldstændig identiske, hvad enten man vælger sproglig eller matematisk linje, og at det om de resterende 15 timer gælder, at i de 9 af timerne har de sproglige matematik, engelsk eller/og tysk, mens matematikerne i 10 af de resterende timer har matematik og engelsk eller tysk. Reelt er valget altså indskrænket til et valg mellem på den ene side fysik/kemi og på den anden side latin/geografi, hvilket dog skulle være overkommeligt.

På denne baggrund og på baggrund af, at et basisår vil ødelægge det nuværende, 3-årige forløb, der såmænd i en række fag kan føles kort nok, vil vi vende os skarpt imod alle ønsker og tanker om et fælles basisår som indledning til gymnasiet. Dette vil formentlig også ved udsættelse af grendelingen bevirke, at niveauet sænkes.

Vi står i øvrigt helt uforstående over for de tanker, ministeren bl. a. i tidsskriftet Uddannelse har fremført om en ulykkelig og meget skarp grenopdeling i det nuværende gymnasium. I det 3-årige forløb er der 90

[Eva Møller]

ugentlige undervisningstimer, hvoraf 47 timer er uafhængige af sproglig eller matematisk linje, og optælles alle de timer, der, om end på forskellige niveauer, er fælles, opnås 60 timer, det vil sige, at $\frac{2}{3}$ af undervisningen er fælles for alle grene, mens kun $\frac{1}{3}$ er grendelt. Hvis deling overhovedet skal være meningsfyldt, kan det næppe være mindre.

Det er en vigtig og naturlig del af gymnasiets studieforberegende opgave, at man gennem flere år og i et stort antal timer beskæftiger sig med et par fag. Kun derved kan man opnå et grundigt kendskab til flere sider af faget og til dets arbejdsmetoder, en viden og et kendskab, der er til uvurderlig hjælp i et senere, mere selvstændigt studium. Vi finder det derfor nødvendigt også i fremtiden at fastholde, at man for at kunne få en studentereksamen har beskæftiget sig med et par fag på højt niveau, det såkaldte A-niveau. Som følge deraf vender vi os imod ministerens udtalelse i tidsskriftet Uddannelse, hvori hun fremfører – jeg citerer:

» . . . at det ikke er min mening at anfægte et behov for, at eleverne *kan* beskæftige sig med visse fag på højt niveau.«

Her finder vi, at der med ordet »kan« åbnes mulighed for, at man kan få en studentereksamen uden at have beskæftiget sig med fag på højt niveau.

Det skal sluttelig bemærkes, at der i dag i den danske gymnasieskole foregår mange forsøg. Det finder vi er en rimelig ting, og en sådan mulighed bør fortsat stå åben. Der er dog grund til at bemærke, at vi finder det meget nødvendigt i en tid med stigende internationalt samarbejde, at vi da sikrer, at vore unge har dels et godt sprogligt fundament, dels et solidt kendskab til Danmarks kulturelle baggrund, hvorfor vi mener, at forsøg, der kan svække disse to elementer, bør undgås. Jeg skal ligeledes understrege, at vi af hensyn til elevernes retssikkerhed og samfundets kontrol med, at niveauet er ens fra skole til skole, ønsker at bevare systemet med individuelle eksaminationer med ekstern censur.

Det, at loven skal revideres, alene fordi den stammer fra 1903, har jeg svært ved at se som eneste begrundelse. Vores grundlov stammer fra 1849, og den er vi dog udmærket tilfredse med. Citatet over døren til folketingsalen, »Meth Logh scal Land byggies«, og citatet »Logh scal gøres æftær allæ Mens

Gaffn« stammer begge fra Jyske Lov fra 1241, og de gælder da også stadig, når vi erindrer, at »Men« i denne forbindelse betyder mennesker.

Det er altså ikke rimeligt at revidere, ændre, forkaste en lov eller for den sags skyld alt andet i dette samfund blot med den begrundelse, at det er knap 80 år gammelt. Hvis gymnasieloven skal revideres, må begrundelsen derfor være, at man mener, den fungerer dårligt, at den ikke opfylder de krav, man kan stille til et moderne gymnasium, eller måske rent ideologisk, men i alle tilfælde bør man tone rent flag i sin begrundelse for revision.

I det konservative folkeparti er vi bange for, at den kommende gymnasiereform netop skal bekræfte lighedsideologiens endelige sejr over alle skoleformer: gymnasiet må endelig ikke have det særpræg, at dets elever har udprægede boglige evner; nej, gymnasiet skal som folkeskolen være en skole for alle unge, også for de ikke bogligt stærke, som hellere vil have med praktiske ting at gøre og ikke ønsker at blive bebyrdet med yderligere boglige aktiviteter.

Formanden:

Jeg skal ikke gå ind i debatten, men må vel for en ordens skyld gøre opmærksom på, at den gældende grundlov er fra 1953.

Nørgaard Sørensen (S):

Jeg vil da godt lidt utraditionelt starte med at sige tak til fru Eva Møller for talen. En stor del af talen drejede sig nemlig om det pædagogiske indhold – meget ofte i detaljer – som fru Eva Møller mener der skal være i gymnasiet. Det er ikke noget, vi normalt beskæftiger os så forfærdelig meget med i folketinget. Det er ikke noget, vi lægger detaljerede retningslinjer for, og jeg er i hvert fald ude af stand til – trods det, at fru Eva Møllers foredrag var meget lærerigt for mig – at fortælle og give råd om, hvilke oversættelser der skal bruges i fremtiden, hvilke talsystemer der skal anvendes, osv.

Jeg lagde endvidere mærke til i ministerens tale, at i hvert fald de sidste ord om, at eleverne bliver i stand til at engagere sig aktivt i de demokratiske beslutningsprocesser, åbenbart blev modtaget med udelt begejstring af fru Mimi Jakobsen og hr. Bertel

[Nørgaard Sørensen]

Haarder. Undervisningsministeren skal i øvrigt ikke klandres for, at hun ikke har kunnet føje meget nyt til, som hun selv sagde, i forhold til indholdet af den artikel, ministeren har skrevet til det sidste nummer af tidsskriftet Uddannelse.. I stedet valgte ministeren at gå ind på nogle proceduremæssige betragtninger over, hvordan vi kommer videre i udviklingen af gymnasiet, og de proceduremæssige betragtninger er vi enige i, for det er nu engang sådan, at udviklingen i gymnasiets struktur og specielt dets indhold i nogen grad vil være afhængig af de mange forsøg, der foretages rundt omkring. Samtidig må de ændringer, der i fremtiden måtte ske i gymnasiet, naturligvis være en konsekvens af, hvordan vi ønsker at det samlede billede for ungdomsuddannelserne skal se ud.

I socialdemokratiet tror vi altså ikke på det hensigtsmæssige i at føre en diskussion udelukkende rettet mod gymnasiet som institution. Det siger sig selv, at ændringer i én ungdomsuddannelse vil få konsekvenser for andre ungdomsuddannelser.

Dette har netop været baggrunden for, at vi i den sidste tids diskussioner om ungdomsuddannelserne har fokuseret på de erhvervsfaglige uddannelser, netop fordi disse uddannelser efter, tror jeg, alles mening havde og stadig har meget voldsomme problemer at slås med, og det gælder jo ikke blot spørgsmålet om kapacitet, men det drejer sig så sandelig også om, hvordan vi bedst kan tilrettelægge uddannelsesforløb, der tilgodeser den gruppe af unge, der ikke får nogen uddannelse efter folkeskolen, og som i denne tid oftest befolker køen af unge arbejdsløse. Og selv om respekten for gymnasiet og det udviklingsarbejde, der foregår i gymnasiet, er stor, må vi nok erkende, at netop dette problem kan gymnasiet ikke løse og skal det heller ikke løse.

Endelig har vores samlede diskussion om ungdomsuddannelserne også drejet sig om det nødvendige i at decentralisere geografisk, og her kan vi jo i hvert fald konstatere, at gymnasierne er ganske godt stillet i og med, at der næppe findes egne i landet, hvor der er længere end 25-30 km til det nærmeste gymnasium. Anderledes forholder det sig jo desværre med andre ungdomsuddannelser.

De seneste års kraftige vækst i antallet af gymnasieelever er blevet iagttaget af mange med en ikke ringe skepsis. Nogle har ment,

at man brugte for mange ressourcer simpelt hen. Andre har med stigende bekymring set væksten i gymnasiet som et forsøg på at underminere gymnasiets identitet som en snævert studieforberedende og dermed meget teoretisk uddannelse.

Dette har medført forslag, der på den ene eller den anden måde skulle sikre en vis adgangsbegrænsning til gymnasiet. Derved kunne man selvfølgelig også bedre bevare institutionens særpræg og stilling som eneheriker i rekrutteringen af studerende til vore videregående uddannelsesinstitutioner.

Det er imidlertid ikke tankegange, der kan støttes af socialdemokratiet. Vi har ingen planer om at ændre adgangsbetingelserne til gymnasiet. En begrænsning i tilgangen til gymnasiet ville ikke løse ét eneste problem. Derimod er det nok rigtigt at sige, at tilgangen til gymnasiet i nogen grad – men også kun i nogen grad – vil være afhængig af, hvorvidt vi er i stand til at gøre andre ungdomsuddannelser attraktive og løse de kapacitetsmæssige problemer, der findes på disse områder.

Vi kan konstatere, at gymnasiet i dag er en bred uddannelse. Den omfatter en stor del af hver ungdomsårgang, og selv om vi ikke radikalt har ændret gymnasiets indhold, må vi sige, at den brede tilgang til gymnasiet har gjort denne uddannelse til en almen uddannelse. Vi står naturligvis med en række problemer, netop fordi gymnasiet og dets indhold principielt stadig hviler på forudsætninger, der tilhører den tid, hvor uddannelsen var langt mere snæver, og hvor tilgangen slet ikke var så stor. Men vi ser altså ingen ulykke i, at gymnasieuddannelsen har fået et alment skær.

I et samfund, der gennemløber en rivende teknologisk udvikling, som stiller krav til øget viden og øget kunnen, kan vi naturligvis vælge, for at leve op til disse krav, at lade specialiseringen indtræde i uddannelsessystemet så tidligt som muligt. Men vi kan også pege på, at netop det almene indhold i uddannelserne i stigende grad bør tilgodeses, dels for at give bedre og lettere muligheder for videreuddannelser, dels af rent menneskelige hensyn. Uddannelse er jo i sig selv en god ting for den enkelte, uden at den altid behøver at have et specifikt beskrevet formål.

Jeg har nævnt, at netop den store tilgang til gymnasiet, ikke mindst på grund af amts-

[Nørgaard Sørensen]

kommunernes indsats, i sig selv har givet gymnasiet et andet og mere alment skær. Spørgsmålet er så, om indholdet i uddannelsen svarer til den bredde, uddannelsen har opnået. Det kan man godt have sine tvivl om, selv om jeg ligesom undervisningsministeren ikke skal forsøge at give konkrete bud på, hvilke ændringer man skulle lave.

Men gymnasierne er åbenbart selv opmærksomme på problemerne. Det kan ses af den megen forsøgsvirksomhed, der foregår, og som der udtrykkes et stigende ønske om at fortsætte.

Vi ser naturligvis forsøgsvirksomheden som noget meget positivt. Vi kan allerede nu se resultaterne også af folketings beslutningens ord om periodisk praktisk beskæftigelse i gymnasiet.

Men mere principielt er det spørgsmålet, om fremtidige ændringer i gymnasiets indhold ikke bør tage sit udgangspunkt – og her er jeg uenig med fru Eva Møller – i at undgå valget mellem grenene allerede i folkeskolen.

Ligeledes er der spørgsmålet, om ikke selve udviklingen i de forsøg, der foregår i dag, tilsiger os en højere grad af tværfaglighed og fagintegration, hvor dette måtte kunne lade sig gøre, og hvor dette synes nødvendigt. Netop bredden i uddannelsen taler for en opgivelse af den meget opsplittede skoledag.

Vi vil ikke give endelige bud på nuværende tidspunkt, men vi ser resultaterne af forsøgsvirksomhed i møde med interesse. Vi vil naturligvis også være parate til at foretage ændringer, når der foreligger et mere klart billede af ønskerne herom og af nødvendigheden heraf, og dette arbejde bør naturligvis foregå i et samarbejde med gymnasierne, lærerne og efter vores opfattelse ikke mindst de elever, hvis ønsker desangående må tælle med i billedet.

Bertel Haarder (V):

Venstre har ikke noget imod denne debat, der jo er rejst på foranledning af den tiltagende debat om visse gymnasieforsøg og på foranledning af ministerens tale til rektorerne, som jo ikke står i tidsskriftet Uddannelse; det er kun uddrag, der står dér.

Vi er også glade for, at vi får lejlighed til her at slå fast over for hele offentligheden, at venstre ikke har nogen som helst lod eller del i denne forsøgsvirksomhed, og at vi ikke

har nogen sympati for de udviklingstendenser, som spores i ministerens tale, i ministerens artikel og i det, som ministeren lige har sagt, ligesom vi heller ikke har megen fidus til de ord og befalinger, der udgår fra gymnasiedirektoratet lige for tiden.

Forsøg skal være tilladt, men vi har så til gengæld også lov til at gøre opmærksom på, at de igangværende forsøg bygger på universitetsmarxismens menneske- og samfundssyn, og at de udgør, hvis de bekræftes på højeste sted, en alvorlig trussel både mod åndsfa- gens og mod de naturvidenskabelige fags eksistens og niveau.

Kodeordene i den herskende strømning er samfundsrelevans, tværfaglighed, handlingsorientering, projektarbejde, såkaldt demokratisk deltagerstyring og gruppearbejde. Læren er konsulent og ikke autoritet osv.

Ministerens tale, som vi lige har påhørt, indeholdt jo en mangfoldighed af disse efter min mening tanketomme fluskler, som plager uddannelsesdebatten og truer med at lægge dele af uddannelsessystemet øde.

Det nye gymnasium, som tegner sig bag disse tåger, kan bedst lignedes ved Roskilde universitetscenter nedsænket til 9. klassetrin. Det er kort fortalt det, der tegner sig i horisonten. Under foregivende af, at man vil bekæmpe opsplitningen i fag, roder man vidt forskellige fag sammen i en tværfaglig pærevælling, hvor der springes fra emne til emne i løbet af året, med en hidtil ukendt opsplitning, tilfældigheder og overfladiskhed til følge.

Jeg taler her igen om forsøgene og om de ting, som ministeren mener vi skal fremme.

Man glemmer, at vejen til det almene går gennem fordybelse og ikke gennem tværfaglighed. Erkendelses- og åndsfa- gens har jo på universiteterne på de humanistiske fakulteter længe været ved at udtørre til fordel for beskæftigelse med kommunikation, medieanalyse, klassekampanalyse og helt banale samfundsbeskrivelser. Denne udtørring af åndsfa- gens er jo sket meget hurtigt, takket være styrelsesloven, og den er sket på en række institutioner. Generationen fra 1968 har nu i løbet af 1970'erne langt om længe taget eksamen og har plantet sig i de mange nye stillinger og i det svulmende gymnasium, som nu skal være øvelsesplads for de samme tendenser. Derfor er det ikke en rar fremtid, der venter de humanistiske fag, og hos ministe-

[Bertel Haarder]

ren er der i hvert fald ingen som helst ryggrad over for de tendenser, men tværtimod accept. Vi har lige fået ord for det her.

Fagene tømmes for erkendelsesmæssigt indhold og gøres til redskaber for hinanden. Alt, hvad der er samfundsorienteret, opprioriteres både timetalsmæssigt og ved en ændret prioritering inden for det enkelte fag, medens fag som dansk, fremmedsprog, religion, oldtidskundskab, latin og matematik nedprioriteres i deres hidtidige form, i deres rendyrkede form som fag. Ministeren velsigner denne forsøgsvirksomhed bl.a. i den redigerede tale, der har stået i tidsskriftet Uddannelse, hvor hun bl.a. skriver:

»I matematik og naturvidenskaberne må man overveje at lægge mere vægt på overordnede samfundsmæssige problemer.«

Ja, dermed kan jo så størstedelen af tiden meget let komme til at gå.

Og hun skriver senere:

»Det er vigtigt, at alle elever lærer at forstå de komplikationer, som er knyttet til datalogien, hvis den datalogiske udvikling ikke skal være en trussel mod den almindelige borgers mulighed for indflydelse i samfundet. Lignende betragtninger vil kunne gøres gældende for massemedieområdet.«

Og det var altså ikke et citat fra det socialdemokratiske oplæg om teknologivurdering, men et citat fra ministerens tale om gymnasiet.

På et gymnasium i den nordlige del af hovedstadsområdet skulle eleverne i faget datalære i januar måned vælge, hvad de skulle lave i slutningen af året, og valget faldt på, at de skulle læse teknologikritiske artikler fra Information. Dermed ser vi altså et naturvidenskabeligt fag gjort til samfundslære og tilmed samfundslære uden noget særlig kvalificeret grundlag, for det er klart, at man ikke læser, hvad økonomer skriver om de ting, nej, det er alle mulige andre end økonomer, der udtaler sig om økonomi; det er det, der er grundlaget for teoretiseringerne.

Spørgsmålet er her, når man ser på dette eksempel, om ikke disse elever i datalære i virkeligheden blev betydelig bedre til at vurdere farer og muligheder i den nye teknik, hvis de først fik lov til at få en virkelig tilbundsgående indsigt i tingene. Igen vil jeg sige: vejen til det almene går gennem fordybelse og hverken gennem antividenskabelighed eller antihumanisme eller tværfaglighed.

F.eks. har dansk litteratur en helt selvstændig værdi og skal ikke gøres til kommunikationsfag, lige så lidt som historie skal gøres til samtidsorientering, og lige så lidt som religion og oldtidskundskab skal gøres til sporadiske vedhæng til samfundsbeskrivelser og ideologikritik.

Vejen til selvstændiggørelse, vejen til at give de unge modgift mod flokmentalitet, går ikke gennem et navlebeskuende, gruppearbejdende gymnasium, som laver projekter med løsning af alle mulige optænkte samfundsproblemer. Vejen til selvstændiggørelse går meget snarere gennem fordybelse i kulturarven og konfrontation med viden og erkendelse, som sprænger grænser og skaber konflikt med tilvante forestillinger, og det kræver alt sammen fordybelse og ikke tværfaglighed.

Det lyder måske intellektuelt, men det skal gymnasiet også være. Gymnasiet er bl. a. studieforbereende. Der bliver jo nok af tilbud til dem, der synes, det er for intellektuelt. Undervisningen er ikke til for at bekræfte eleverne i det, de kommer med, men for at berige dem med viden og føre dem ud til grænsen af deres ydeevne, og dér kan kravene næsten ikke stilles højt nok.

Venstre har aldrig villet forhindre de unge i at specialisere sig i 16 års alderen, det skal de fortsat kunne efter ønsker og evner, og af den grund har vi desværre heller ikke noget tilovers for ministerens tanker om et fælles basisår. Tanken minder os lidt for meget om alt det andet, som har forringet uddannelsessystemet i de senere år.

Disse noget barske bemærkninger fra venstre går på indholdet, hvor jeg her fra folketingets talerstol bl. a. siger noget, der drejer sig om ting, som folketinget af gode grunde ikke blander sig i. Eftersom der jo ikke er nogen speciel anledning til debatten, hvorfor så ikke få en god debat om indholdet i fagene, som virkelig er ved at løbe af sporet, hvis man skal tage ministerens taler og disse forsøg alvorligt?

Men i forlængelse af at jeg altså har været meget kritisk, vil jeg sige, at venstre ikke mener, at alt er godt i den nuværende gymnasiestruktur. Der er bl. a. brug for, at man igen kan køre med to spor af hensyn til det faldende elevtal. Langt de fleste af dem, der er over 40 i dag, og som har en studentereksamen, må, så vidt jeg kan regne ud, have gået på 2-sporede gymnasier. Hvad i alver-

[Bertel Haarder]

den er der i vejen for, at man kan køre med 2-sporede gymnasier i fremtiden? Hvorfor har gymnasiedirektoratet udøvet det tyranni, at gymnasier nu helst skal være 6-sporede, sådan at man i byer, hvor gymnasiet er blevet for lille, lægger et nyt gymnasium ved siden af, fordi gymnasierne skal være så store, at man ikke kan sprede dem ud i de mindre bysamfund? Vi begriber det ikke, og på det punkt vil vi gerne sige, at vi mener, der godt kan ligge et gymnasium i f. eks. Toftlund, men det er selvfølgelig en forudsætning, at man kan gå ned på 3 og 2 spor, hvis elevgrundlaget senere svigter. Men så sørg for, at man kan gå ned på 3 og 2 spor! Det er direktoratet, der skal ændre politik på det felt.

Jeg har som sagt i min tale især holdt mig til forsøgene og til ministertalen, der jo især går på indholdet, vel vidende, at mange af disse ting skal vi ikke beslutte herinde, men det er sagt alligevel, og det er noget, vi trængte til at få sagt.

Halygaard (FP):

Der er vist efterhånden almindelig enighed om, at hele uddannelsessystemet trænger til en grundig revision. Det gælder folkeskolen, det gælder skævhederne i uddannelsessystemet for de 16-19-årige, både gymnasiet og erhvervsuddannelserne, og forholdene inden for de videregående uddannelser med adgangsmuligheder og studiestøtte. Gang på gang har vi i de senere år haft debatter her i folketinget om snart alle områder inden for uddannelsessystemet, og stadig er der ikke taget initiativer til løsninger, der er tilfredsstillende for samfundet. Tværtimod stiger utilfredsheden og usikkerheden, også blandt børn og unge.

I dag har vi en debat om gymnasiet, på torsdag en debat om folkeskolen. Vi burde nok have behandlet begge forespørgselsdebatter under ét, for problemerne hænger nøje sammen og kan kun løses i sammenhæng.

Fremskridtspartiet har gang på gang peget på skævhederne i uddannelsesreformen og ønsket en omfattende revision, men har samtidig hævdet, at forudsætningerne herfor er, at vi først tager fat på at bringe orden i folkeskolen. Det er folkeskolen, der er basis for ethvert videre uddannelsesforløb, og derfor er det her, vi først og fremmest må sætte ind.

Folkeskoleloven med løse formuleringer om krav til eleverne vedrørende fagprøver og eksamensordninger har skabt uro og usikkerhed også i det videre uddannelsesforløb og forringet det faglige grundlag for ethvert uddannelsesforløb også for de 16-19-årige. Derfor er det forkert at bygge et fremtidigt uddannelsesmønster op på den folkeskole, som eksisterer i dag. Det er som at bygge hus på sandgrund, og derfor mener jeg ikke, at vi er nået dertil, hvor vi med rette kan diskutere gymnasiets forhold og indhold.

Vi ønsker fra fremskridtspartiets side folkeskolen først og fremmest cementeret med større krav til eleverne om deltagelse i bestemte obligatoriske fag i stedet for som nu at overlade det til eleverne selv at bestemme. En væsentlig stramning er nødvendig, også af hensyn til det videre uddannelsesforløb.

Noget andet er, at vi på vejen ind i de nok så omtalte fattigfirsere er tvunget til at tænke mere kontant på udnyttelsen af de økonomiske ressourcer. Det gælder ikke blot nødvendigheden af at udnytte de 9 folkeskoleår mest hensigtsmæssigt, men også af at følge udviklingen kritisk videre frem. Jeg er derfor enig med undervisningsministeren, når ministeren i bladet Uddannelse, nr. 3, 1981, udtaler:

»Lader man bare gymnasiet sejle sin egen sø, vil det kunne skabe problemer, ikke bare i gymnasiet selv, men også inden for andre ungdomsuddannelser.«

Så hører enigheden stort set op, for set ud fra et samfundsmæssigt synspunkt er udviklingen på gymnasieområdet nærmest uhyggelig. Størstedelen af dem, der kommer ud med studentereksamen om nogle år, kommer ud med forventninger, der ikke kan opfyldes, og det betyder risiko for tabere højere oppe i uddannelsessystemet.

Her kommer vi netop til det centrale eller i hvert fald det, som burde være det centrale, i denne forespørgselsdebat, og som på grund af arbejdsløhedssituationen er højaktuelt, og det er: skal størrelsen og omfanget af uddannelsessystemets forskellige grene styres af de unges erhvervsønsker, eller skal det styres af erhvervslivets behov for forskellige kategorier af arbejdskraft? Hidtil må man erkende at det er de unges erhvervsønsker, der har styret uddannelsessystemet ved udbygning af gymnasier stort set over hele landet, udbygning af tekniske skoler, specialarbejderskoler osv.

[Halvgaard]

Det har sådan set været i orden, men der har stort set i de seneste år været fri adgang til gymnasierne og et frit videre uddannelsesvalg uden skelen til samfundets behov og erhvervslivets behov og uden at tage de prognoser og analyser alvorligt, der advarede mod f. eks. overproduktion af akademikere inden for visse universitetsuddannelser. Vi har haft perspektivplan 1 og 2 osv. og forskellige prognoser, som ingen har taget alvorligt.

Det har haft uheldige konsekvenser og har betydet arbejdsløshed på nogle områder og mangel på arbejdskraft på andre områder. En sådan udvikling har folketingset ansvaret for, fordi man har tilgodeset elevernes og de unges ønsker fremfor, hvad der tjener samfundet bedst. Det kan være fristende at imødekomme de unges ønsker om frit uddannelsesvalg, men det er at gøre de unge en bjørnetjeneste, når man ved, at det på et senere tidspunkt skal betales af de samme unge i form af arbejdsløshed og utryghed.

Løsningen på de økonomiske problemer forudsætter naturligvis, at der føres en fornuftig uddannelsespolitik, således at en væsentlig større del af de unge ledes ind i de udlandskonkurrerende erhverv, som skal skabe nye arbejdspladser i den private sektor. Det er simpelt hen nødvendigt. Derfor er der ingen tvivl om, at de unge selv på længere sigt må være mest interesserede i, at det er folketingset, der påtager sig ansvaret for en styring af uddannelseskapaleten, således at de uddannelser, der retter sig mod erhvervslivet, får den største andel af udbygningen i de år, vi er inde i, på grund af de økonomiske og beskæftigelsesmæssige problemer, vi har. Det vil med andre ord betyde nødvendigheden af en skærpet adgang til gymnasiet fra folkeskolen og også en skærpet adgang til de uddannelser, der naturligt forudsætter en studentereksamen, men samtidig, at adgangen til erhvervsuddannelserne gøres mere tiltrækkende for de unge.

Det indebærer ligeledes, at der føres en erhvervs politik, som frister erhvervslivet selv til en sådan fundamental omlægning, og spørger man erhvervslivet i dag, ønsker det faktisk ikke de unge. Det er ikke interesseret i at antage lærlinge, for det indebærer for store krav og besværligheder, administration, sygedagpenge, mindsteløn, garantiløn osv., osv. hvad det hedder alt sammen. Disse krav

må mildnes, hvis de nødvendige praktikpladser skal etableres i erhvervslivet, og dette ser fremskridtspartiet som det altafgørende problem i det kaos, uddannelsen har udviklet sig til i Danmark.

Ebba Strange (SF):

I SF er vi tilhængere af en grundlæggende 12-årig uddannelse, der i princippet er en enhedsuddannelse, men som naturligvis indeholder forskellige valgmuligheder. Lad det være sagt som indledning, fordi det på den baggrund bliver helt klart, at vi har et grundlæggende andet syn på gymnasiet end det konservative folkeparti.

Det er et år siden, vi her i folketingset vedtog beslutningsforslaget om ungdomsuddannelserne. SF støttede dette forslag, og vores holdning til ungdomsuddannelserne, herunder til gymnasiet, har såmænd ikke ændret sig væsentligt siden den debat. Men naturligvis vil jeg benytte lejligheden til at knytte nogle bemærkninger til situationen, som den ser ud i dag, herunder til det, undervisningsministeren har udtalt.

Vi forstår, vi accepterer, og vi bifalder, at så mange unge i dag søger gymnasiet. Det er stadig den ungdomsuddannelse, der giver den største sikkerhed for, at man kan gennemføre den uddannelse, man er begyndt på. Vi har lige i weekenden hørt, at omtrent halvdelen af 1979-årgangen af EFG-eleverne har måttet opgive deres uddannelse, og den vigtigste årsag hertil var praktikpladsmangel. Det er klart, at søgningen til EFG på den baggrund går mere trægt, end vi kunne ønske. Egentlig ligeværdighed, som vi taler om i beslutningsforslaget, mellem de to former for uddannelse opnår vi naturligvis først den dag, hvor enhver, der starter på en uddannelse, også er sikker på, at strukturen i hvert fald ikke forhindrer, at man færdiggør den. Der kan selvfølgelig støde andre ting til, som gør, at man holder op undervejs.

På den baggrund kan jeg godt forstå ikke mindst de piger, der finder, at de er bedre stillet med en studentereksamen end med en 1-årig handelsskole, for det er jo i realiteten det, vi tilbyder de tusinder af piger, som ikke får praktikplads, efter at de har gået på basisår inden for handel og kontor. Den dag, da vi har en reel valgmulighed mellem de to

[Ebba Strange]

retninger, kan vi begynde at diskutere fordelingen.

I SF finder vi, at det er en fordel, ikke mindst for alle de piger, der søger sprogligt gymnasium, at latin er faldet væk som optagelseskrav, og vi så også gerne de andre formelle adgangskrav til gymnasiet fjernet, fordi de smitter så stærkt af på elevernes valgmuligheder i folkeskolen. De indledende bemærkninger fortæller, at vi ikke ser på de ændringer af gymnasiet, fru Eva Møller foreslog, med nogen sympati.

Derefter lidt om de problemer, der findes i gymnasiet, for de er der naturligvis.

Først og fremmest præger hele samfundets krise selvfølgelig også gymnasiet og de unge mennesker, der går der. De kender virkeligheden uden for skolen. De ved, at de er lidt mindre arbejdsløshedstruede, når de går i gymnasiet, end hvis de lod være med det, men alligevel må de meget stærkt opleve et samfund, der ikke har brug for sine almindelige unge mennesker. De unge mennesker, dette samfund har brug for, er dem, der kan redde sig en eksamen et godt stykke over gennemsnittet, og som dermed kan komme igennem adgangsbegrænsningens nåleøje. På den anden side har de med en lidt dårligere studentereksamen mulighed for at presse de endnu dårligere uddannede ud fra mellemuddannelserne og ud fra de job, hvor studentereksamen ikke er en forudsætning, men dog et plus. Selektionen fungerer på bedste kapitalistiske vilkår, og arbejdsløsheden tager de bageste.

Det fremmer desværre efter vores mening tendenser i gymnasiet, som går i retning af karaktærræs, konkurrence, optagethed af at nå egne mål, og det får en negativ effekt på samarbejde, åbenhed, nysgerrighed og eksperimenterelyst. Det synes vi egentlig er temmelig katastrofalt, fordi nysgerrige, eksperimenterende unge mennesker er en kolossal ressource i ethvert samfund.

Samfundet præger også gymnasiet ved, at langt de fleste af eleverne har erhvervsarbejde ved siden af, og dette erhvervsarbejde kommer ofte til at præge de unge mere end gymnasiet, naturligvis afhængigt af, hvor meget det optager de unges tid, og af, i hvor høj grad der er mere overensstemmelse mellem det hjemlige miljø og arbejdsmiljøet end mellem det hjemlige miljø og skolemiljøet.

På den baggrund finder vi stadig væk ikke i SF anledning til at beklage os over den store tilgang til gymnasiet, men vi ønsker naturligvis, at man ved tilrettelæggelse af arbejdet i gymnasiet tager hensyn til, at gymnasiet i dag ikke er en eliteskole, der kun skal udanne fremtidens samfundsherskere på forskellige administrations- og videnskabsplaner – dér er vi helt enige i de bemærkninger, undervisningsministeren er kommet med dels i talen i dag, dels i sine artikler. Det er den bredeste almene ungdomsuddannelse, der findes, og den danner i høj grad baggrund for uddannelse af en lang række lønarbejdere på mellemlinjerne.

På den baggrund skal gymnasiets problemer ses. Et af de store problemer er de høje klassekvotienter. Det er svært for en lærer at tilrettelægge et godt, pædagogisk udbyttegivende arbejde i en klasse med 28 elever, hvis forudsætninger med hensyn til miljømæssig baggrund og f. eks. erhvervsarbejde er meget forskellige, og hvis formål med at gå i gymnasiet er lige så forskellige.

Et andet problem, som jeg også er glad for at undervisningsministeren tog op, er problemet med lærernes efteruddannelse. Gymnasielærere er primært uddannede i deres fag og ikke i pædagogik, og som undervisningsministeren ved, er vi gået imod forslaget om at adgangsbegrænse pædagogikum. Jeg vil godt benytte lejligheden til at spørge undervisningsministeren, om hun ved, hvor langt man er med planerne om at integrere pædagogikken i gymnasielærernes uddannelse, for jeg synes i hvert fald, det ville være en fordel, hvis man kunne det. Der sker en stor udvikling inden for fagene, og det kræver en meget bevidst pædagogik fra lærernes side, hvis alle elever skal have et godt udbytte. Det kræver en mere bevidst pædagogik og en anden pædagogik end den, der var nødvendig i den sorte skole for 15–20 år siden.

Det er også nødvendigt at interessere sig for fagenes indhold. Det er klart, at der er brug for et andet indhold i dag, end der var, da 80 pct. af studenterne gik videre til de højere uddannelser. Jeg kunne egentlig godt have ønsket, at undervisningsministeren havde opholdt sig lidt mere ved indholdet, end hun gjorde. Selvfølgelig er former og struktur vigtige og kan også være en del af indholdet, men det er ikke nok at interessere sig for det. Vi har i SF ikke noget imod strukturforsøg,

[Ebba Strange]

tværtimod. Vi synes, det er godt med forsøg. Vi synes også, det er godt at forsøge med integration fagene imellem, samarbejde fagene imellem, sådan at vi i løbet af en periode kan få nedbrudt i hvert fald nogle af de meget snævre faggrænser, der gælder i gymnasiet, og ved lejlighed vil jeg godt vide lidt mere om, efter hvilke retningslinjer man egentlig anerkender forsøg i direktoratet.

Ethvert lands uddannelsessystem har til opgave at kvalificere den nødvendige arbejdskraft. Det ved vi godt, og det accepterer vi. Ministeren har været inde på, at hun vil lade erhvervslivets parter få mere indflydelse på det, der skal ske i gymnasiet i fremtiden. Jeg vil godt advare imod at lade gymnasiet og dets indhold blive for arbejdsgiverstyret. Jeg kan godt være enig i, at eleverne skal have en større viden om forholdene i dansk erhvervsliv, men det skal være en viden grundlagt på en forståelse af sammenhænge og udvikling, således at der bliver tale om en egentlig bevidstgørelse hos eleverne. Til syvende og sidst er kampen om indholdet i gymnasiet såmænd også en del af magtkampen mellem klasserne, og når gymnasiet ikke mere er en privilegeret skole for de privilegerede folks privilegerede unge mennesker, men også for almindelige lønarbejderbørn, så må det nødvendigvis smitte af også på indholdet. Jeg mener ikke, at problemet løses ved at fylde løsreven prakticisme ind i gymnasierne, men netop ved at give en grundig forståelse af årsagerne til, at forholdene er, som de er.

Vi har i forbindelse med beslutningsforslaget om ungdomsuddannelserne tilsluttet os, at der i gymnasiet skal indgå kortere perioder med relevant praktisk beskæftigelse, og netop dette skulle kunne give baggrund for en vurdering af forholdene på arbejdsmarkedet. Jeg er meget spændt på at følge, hvordan man egentlig vil udmønte denne beslutning rundt omkring på gymnasierne, men et af problemerne er altså stadig væk, på hvis betingelser denne praksis skal foregå. Selv om det er yndet i brede kredse i socialdemokratiet at fremstille arbejderbevægelsen og arbejdsgivernes interesser som sammenfaldende, tror jeg alligevel, at undervisningsministeren et eller andet sted inde i sig selv må medgive mig, at netop gymnasiet traditionelt har været præget af et gevaldig borgerligt grundsyn på samfundsforholdene, og at der

indholdsmæssigt må stræbes efter at ændre dette forhold.

Her kommer så ministerens egne ord om kritik og handling ind. Det er positivt ladede ord for mig, men jeg kan ikke lade være med, når ministeren bruger dem, at filosofere lidt over, hvor langt elevernes kritiske sans egentlig må gå, og hvad det egentlig er for handling, de skal forberedes til.

Jeg fik en historie fra en gymnasielærer – jeg måtte godt bruge den her i dag, fik jeg at vide – om et filmhold, hun havde haft, der ville optage en kortfilm om, hvordan forholdene var på et par udvalgte arbejdspladser, specielt kvindelige arbejdspladser, for det var en af de sædvanlige sproglige pigeklasser. Alle portene var lukkede. De måtte simpelt hen ikke komme ind og filme, hvordan arbejdsforholdene var, så det endte med, at de lavede en film, som de kaldte »De lukkede Porte«, og deri interviewede de nogle af de kvindelige arbejdere uden for portene. Det siger mig noget om, at der altså skal et stykke arbejde til, hvis vi skal inden for portene med kritik. Jeg ved ikke, om de kom for at kritisere. Det sagde de selv at de ikke gjorde, de kom bare for at filme, men alligevel.

Det har jo så igen noget at gøre med, hvor megen magt de unge mennesker egentlig har over deres egen gymnasiesituation. Hvor megen magt, kritik og handling er der plads til i gymnasiet, hvor meget er der plads til ude i det system, som de skal ud og fungere i efter endt uddannelse? Det er problemer, som jeg ikke synes vi kan lade være med at tage os af og forholde os til.

Et uddannelsessystem skal ikke kun kvalificere arbejdskraft, det skal også formidle ideer, normer, holdninger, og det skal udvikle personlighed. Med henblik på opfyldelsen af disse mål er også indholdsvalgene vigtige. Jeg mener, at der rundt omkring gøres meget rimeligt forsøgsarbejde på landets gymnasier, og det mener vi bør udvides og udvikles, sådan at gymnasiet kan blive et udviklende sted at være, også for de elever, der kommer fra hjem uden akademisk baggrund, og sådan at vi har nogle erfaringer at bygge på, den dag det bliver muligt i Danmark at trænge igennem den mur af reaktion, der forhindrer os i at lave en egentlig samordnet, koordineret ungdomsuddannelse.

Ole Vig Jensen (RV):

[Ole Vig Jensen]

Det er yderst rimeligt, at forespørgselsdebatten i dag er rejst. Det er derimod ikke rimeligt at klandre undervisningsministeren for at ytre sig uden for denne sal om vigtige, væsentlige undervisningsspørgsmål. Jeg har sådan set forstået, at det er der heller ingen der har gjort. Naturligvis kan vi ikke fratage ministeren mulighederne for at give sig til kende. Jeg synes til gengæld, det er udmærket, at vi får ført debatten ind i folketings salen, og dér foregår jo en ganske interessant debat om gymnasiet fremtid. Det er også af andre grunde naturligt, at vi tager debatten, og at man gør sig overvejelser om, hvorvidt vi skal ændre gymnasielovgivningen, som den er i dag. Alene det, at der har været en fantastisk stærk tilgang til gymnasiet, må selvfølgelig give anledning til overvejelser om gymnasiet fremtid og struktur. Den meget bredere rekruttering, som finder sted i dag, gør selvfølgelig, at man ikke kan undgå at øve indflydelse på mulighederne og de mål, som må sættes i undervisningen.

Det er også rigtigt, som undervisningsministeren selv siger, at man i et samfund, der ændrer sig så hurtigt, som det sker på arbejdsmarkedet – og det sker også ved indgribende ændringer i samfundet – naturligvis må være indstillet på, at uddannelsessystemet til enhver tid må søge at tilpasse sig et sådant samfund i udvikling, og dette gælder naturligvis også gymnasieskolen.

Jeg må alligevel sige, at jeg synes ikke, der er nogen grund til at fremskynde en reform af gymnasiet. Der kunne måske snarere være grund til at være afventende. Det er der nogle grunde til, som jeg skal komme ind på her.

For det første ved vi, at vi i forbindelse med beslutningsforslaget om ungdomsuddannelserne netop har ønsket at udbygge erhvervsuddannelses tilbuddene for de unge. Der er adskillige af os, der mener, det betyder – jeg tror også, det gælder ministeren – at om ikke elevstrømmen vender, så vil man i hvert fald se, at en hel del af de elever, som ellers i fremtiden ville have søgt gymnasiet, fordi det reelt var den eneste mulighed, søger over i de erhvervsfaglige uddannelser. Tager vi det med og også, at vi får et faldende tal af unge i det hele taget, tror jeg, at antallet af elever, der vil være tilbage i gymnasiet, når vi når hen i slutningen af 1980'erne, i virkeligheden vil ligge i en størrelsesorden, der minder om det, vi havde for blot få år siden.

Det vil sige, at elevgrundlaget er et andet, og det gør, synes jeg, at vi ikke – det er der jo heller ingen der har sagt – over hals og hoved skal give os til at ændre gymnasieloven.

Jeg tror, at det mål, vi hidtil har sat os i den lovgivning, nemlig at gymnasiet først og fremmest skal være studieforberegende, vil vi med god grund kunne fastholde på lidt længere sigt. Det ønsker vi faktisk at gøre fra det radikale venstres side – under forudsætning af, at vi er i stand til at udbygge tilfredsstillende erhvervsfaglige tilbud til de unge, og at vi i øvrigt er i stand til at give uddannelses tilbud til den gruppe af unge, som i dag i virkeligheden er meget lidt motiverede for overhovedet at gå ind i nogen form for uddannelse. Derfor tror vi altså ikke, at der er behov for at gå i gang med en reform lige med det første.

Der er også det at sige, at gymnasieskolen, som den fungerer i dag, ikke er nogen stillestående uddannelse, måske endda slet ikke. Når vi ved, hvor megen forsøgsvirksomhed der er i gang – det er vel ikke 400 forsøg, som jeg har set det nævnt i en avis, men jeg mener, at det er mindst 200 forsøg, der i øjeblikket løber på landets forskellige gymnasier – så må vi sige, at der i sig selv er en udvikling i gang.

Fra radikal side finder vi det absolut ønskeligt, at der kan foregå en sådan forsøgsvirksomhed. Det ville være et fattigt og stillestående samfund, der ikke havde råd til at være så rummeligt og frisindet, at der kunne foretages betydelig forsøgsvirksomhed. Men jeg kunne måske være en smule bekymret – jeg mener, jeg har sagt det før til ministeren – for, hvordan man holder styr på det meget forsøgsarbejde. Nu mener jeg ikke dermed, at man, om jeg så må sige, skal styre forsøgsarbejdet og meget grundigt evaluere hvert eneste forsøg, der sættes i gang. Men hvis noget af de forsøg, der er i gang, skal medføre afgørende ændringer i gymnasielovgivningen og dermed i struktur og indhold af gymnasiet, så er det selvfølgelig afgørende, at vi træffer vore beslutninger på et absolut kvalificeret grundlag. Mit spørgsmål til ministeren går i dag på: hvordan er det muligt at evaluere tilfredsstillende og forsvarligt den megen forsøgsvirksomhed, hvis det er meningen, at den skal bruges til at fremme en reform i gymnasiet?

[Ole Vig Jensen]

I den forbindelse var ministeren inde på spørgsmålet om de krav, der stilles til lærerne, og det gøres der naturligvis også i forbindelse med en forsøgsvirksomhed. Vi er naturligvis forstående over for, at der kan blive behov for at etablere efteruddannelse i større udstrækning, end vi måske gør i dag. Men det er vel nok rigtigt lige i disse år, i disse måneder, at minde om, at vores bestræbelser i øjeblikket går ud på at begrænse og beskære efteruddannelsesstilbuddene på en række områder, og derfor skal man selvfølgelig være forsigtig med at love gymnasielærerne øgede efteruddannelsesmuligheder på et tidspunkt, hvor det er overordentlig vanskeligt at skaffe ressourcer. Jeg vil på den givne foranledning sige, at er der nogen gruppe, der skulle kunne klare en del af deres efteruddannelse ved egen hjælp, så er det vel netop de i forvejen veluddannede gymnasielærere.

Ministeren har også været inde på spørgsmålet om gymnasiets forhold til det omgivende samfund. Jeg ser meget gerne gymnasiet mere åbent, end det er i dag. Jeg holder altså fast ved, at det stadig væk skal være studieforberedende, men det ville være forkert, synes jeg, over for de unge, der skal gå i gymnasiet, hvis vi ikke også gennem uddannelserne dér giver dem mulighed for at forberede sig på den tilværelse, som ligger uden for gymnasiet, uden for de videregående uddannelsesinstitutioner, giver dem mulighed for at deltage i samfundslivet, giver dem mulighed for at udnytte deres fritid på en for dem selv og for samfundet udviklende måde. Det synes jeg afgjort må høre med til de opgaver, der ligger i gymnasiet, og jeg ser meget gerne – det er en af de ting, måske en af de få ting, vi har sagt i forbindelse med beslutningsforslaget om ungdomsuddannelserne – at unge i gymnasiet får mulighed for at komme i praktik i kortere tid i erhvervslivet, netop for at stifte bekendtskab med den del af samfundslivet.

Jeg skal ikke gå ind på selve indholdet hverken af lovgivningen eller af tingene, som de bedrives i dag i gymnasieskolen, ud over, hvad jeg har sagt her. Jeg vil bare til sidst slå fast, at når vi netop har givet mulighed for, at der kan igangsættes omfattende forsøg i gymnasieskolen, og med de udviklingstendenser, der tegner sig for tilgangen af unge til gymnasiet, så synes jeg, at vore bestræbelser i de førstkomende år må gå ud på at

leve op til den del af beslutningsforslaget om ungdomsuddannelserne, som skal sikre, at vi får en tilfredsstillende udbygning af de erhvervsfaglige uddannelsesstilbud, og at vi får skabt sådanne rammer for uddannelserne, måske også i virkeligheden for deres indhold, at vi kan samle en større del af den gruppe af unge op, som i dag ikke er motiveret for overhovedet at gå ind i uddannelser.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg vil gerne i fortsættelse af, hvad flere andre ordførere har gjort, starte med at takke det konservative folkeparti, fordi man har rejst denne uhyre vigtige debat. Jeg forstår slet ikke ministerens lidt småfornærmede holdning, at man jo bare kunne læse i et blad, hvad der var blevet sagt, og så var der ikke behov for at diskutere det. Jeg synes nok, at det må være rimeligt, at folketingets partier får lejlighed til at give deres mening til kende, da vi andre jo ikke er blevet spurgt af det pågældende blad eller i øvrigt har haft lejlighed til at tale til rektorerne, og derfor må folketingets talerstol naturligvis også være et tilbud til os.

Jeg vil gerne slå fast, at for CD står gymnasiet stadig væk som et tilbud til de bogligt mindede, og det er stadig væk vores mening, at det skal være forbeholdt de elever, der ønsker en videregående boglig uddannelse. Når det er sagt, vil jeg også understrege, at centrum-demokraterne har medvirket, hver eneste gang det gjaldt om at forbedre tilbudene til dem, der ikke ønsker en boglig uddannelse. Det gælder både EFG- og lærlingeuddannelserne, hvor jeg ikke kan erindre, at vi har sat nogen kæp i hjulet, når man har villet have dem udbygget og geografisk spredt, således at det bliver et reelt tilbud og man ikke bare vælger gymnasiet, fordi det er det nærmeste. De bestræbelser kan jeg give tilsagn om at vi gerne vil fortsætte med, også selv om det koster nogle penge. Vi vil også gerne være med til at diskutere en eventuel koordinering af de to faglige uddannelser, således at det passer bedre sammen.

Nu er det altså gymnasiet, der står til, jeg er lige ved at sige øretæver i dag, men det er det ikke, det er gymnasiet, der står på dagsordenen. Flere ordførere har spurgt, hvad motiveringen for overhovedet at ændre ved gymnasiets indhold og gymnasiets struktur

[Mimi Jakobsen]

er, og det mener jeg er ganske indlysende. Vi ser de tanker, ministeren er fremkommet med, som fase 3 i en udvikling, hvor første fase hed: adgangskravene må lempes, således at vi får flere elever i gymnasiet. Gymnasiet skal ikke være forbeholdt dem, der er dygtige rent bogligt. Vi skal have en bred ungdomsuddannelse, som ministeren jo også med rette siger at vi har fået. Fase nr. 2 var den rent fysiske udbygning, som dermed var nødvendig. Når man har behovet, man har elevtilgangen, må man naturligvis makke ret og give de nødvendige bevillinger til en udbygning, og det har man jo altså også gjort.

Fase 3 er så, at nu begynder den at knirke. Som flere af os har sagt fra starten, kan man naturligvis ikke ændre elevgrundlaget og samtidig opretholde det faglige niveau og det faglige indhold, der har ligget i gymnasiet tidligere. Det må naturligvis ændres, det er en ganske naturlig følge af fase 1 og fase 2. Jeg vil gerne sige, at CD ikke har støttet fase 1 i hvert fald, men derimod nok den udbygning, der er sket, fordi man jo ikke kan lade eleverne stå på gaden.

Det er altså nogle andre elever, vi har i dag, og det er jo også en klar socialdemokratisk målsætning, det er også en målsætning for LO. Jeg vil da godt forudsige, at enden på denne udviklingstendens bliver, at man får en sammensmeltning, en integration, af de 16-19-åriges uddannelse, som det engang blev udtrykt fra LOs side: således at maskinarbejderen og ingeniøren følges hånd i hånd. Så er man henne i den 12-årige enhedsuddannelse, som man ønsker, men det bliver altså uden CDs hjælp, det kan jeg godt garantere.

Naturligvis er det ikke alene lempelsen af adgangskravene, der har gjort, at tilstrømningen er blevet så stor. Det er gået hånd i hånd med bestræbelser fra erhvervslivet, godt fulgt op af organisationerne, som har set deres snit til at skrue uddannelseskravene i vejret. Man har brugt folkeskolens manglende troværdighed som et argument for at sige: ja men så må vi jo have studenter som ansøgere, som bankelever, som alt muligt andet, hvor en god realeksamen tidligere var tilstrækkelig. Og når man skruer kravene i vejret, har man også mulighed for at klemme lønningerne lidt deropad, og det er jo altid godt. Det betyder, at man i og for sig med kyshånd har taget mod det tilbud, at man kan få folk, der

har en studentereksamen, for det er jo altid garanti for et eller andet, og det vil jeg heller ikke bestride at det er. Det er altså gået hånd i hånd og har medført den udvikling, vi står i nu. Det vil forhåbentlig ændre sig i og med, at vi får udbygget de erhvervsfaglige grunduddannelser eller lærlingeuddannelserne, men vi står i hvert fald med problemerne nu.

Ministerens nævnte selv den større spredning i de faglige forudsætninger, og det har jeg også været inde på. Det er et ubestrideligt faktum, som man må tage højde for, hvis man ønsker den linje, og CD ønsker den altså ikke.

Med hensyn til indholdet ligger der i ministerens tanker en klar videreførelse af tankerne fra folkeskolen. Ministeren har tidligere brugt lignelsen om desmerdyret Rikki-tikkivavi, som går ud og siger: »Go and find out«. Væk med paratviden, væk med det konkrete, gå selv ud og find ud af, hvad det drejer sig om. Saml de problemer op, der er relevante, eller som du i øjeblikket har lyst til at diskutere, og så beskæftiger vi os med det. Så kan alle være med, og der er ikke nogen, der bliver tabere, og det er jo da vældig godt.

Hr. Bertel Haarder var meget inde på dette med det tværfaglige, hvorunder man kan gemme alt og ingenting. Man kan altså her selv vælge problemer, man lige kan trække ud af dagspressen, eller hvad man nu føler, og alt kan koges sammen, og det vil naturligvis betyde, at det bare er et spørgsmål om relevans.

At man allerede har øje for det i dag, kan man da tydeligt se af en publikation, der er udgivet af Dansk lærerforeningen i gymnasiet, som hedder »Kantineboykotten«, en samling af tekster om kantineboykotten på de tekniske skoler i efteråret 1977. Det er jo relevant, ikke mindst for det antal studenter, der går ud og påbegynder en EFG-uddannelse efter studentereksamen. Det er selvfølgelig et spørgsmål om det udvidede tekstbegreb, hvor man jo nu kan diskutere alt og ingenting, og som i visse tilfælde har givet sig udtryk i, at man kan blive præsenteret for at skulle kommentere en Tarzantegneserie som studentertil, således som det skete for et par år siden, eller var det sidste sommer? Det hedder også her, at det ikke alene er formålet at præsentere forskellige teksttyper, som i dette tilfælde er løbesedler fra Faglig Ungdom og LLO, som man selv kan studere, det

[Mimi Jakobsen]

drejer sig også i høj grad om – som det hedder i forordet – at teksterne indeholder information om elevernes organisering og de beslutningsprocesser, der foregik under aktionens forløb. Herudfra kan man gennemgå og vurdere de aktionsformer, der blev anvendt. Og så har man selvfølgelig anvisningen på, hvorledes man handler. Det er meget vigtigt for ministeren, det siger hun også i sin redegørelse i bladet Uddannelse:

»Med 1971-reformen blev det understreget, at eleverne skulle lære at forholde sig kritiske til sig selv og deres omverden. Det er imidlertid mit indtryk, at det ikke helt sjældent skete, at skolen har lagt vægten på ordet »lære«. I stedet for at eleverne udviklede deres kritiske sans, f. eks. på baggrund af erfaringer, som de medbragte til skolen udefra, kan man få den fornemmelse, at de ofte ret ukritisk har overtaget læreres akademisk-kritiske holdning. Evnen til at kritisere blev en intellektuel leg, som er svær at omsætte til handling. Netop dette forhold vil give anledning til bekymring. Det er naturligvis nødvendigt at besidde viden og færdigheder, at kunne analysere og kritisere, at kunne forholde sig til sin omverden, men det er ikke nok. En af de vigtigste opgaver for en ungdomsuddannelse er at gøre de unge i stand til at handle på eget ansvar.«

Og det er naturligvis da godt, at vi så har Dansk lærerforeningen, der kan hjælpe til med det!

Ud over det vil jeg gerne om det netop oplæste citat sige, at det er præget af en uhyggelig grad af antiakademisk, antiintellektuel holdning, som jeg finder er helt forrygende beskæmmende, uheldig og meningsløs. Hvad er det for et samfund, et velfærdssamfund, der ikke har råd til akademiske og intellektuelle værdier? Hvor må de overhovedet snart dyrkes? Er de forbeholdt forskningsrådene? De er vel heller ikke velsete. Jeg synes, at det er en meget, meget kedelig holdning; den hører efter CDs mening i hvert fald ikke hjemme i gymnasiet.

Ministeren har også været inde på spørgsmålet om fagtrængsel. Samtidig med at ministeren fremhævede dette som et problem, nævnedes ministeren selv, at der er en hel del nye emner og fag, som bør tages op. Der er EDB, der er massemedie- og miljølære, og så er der de her fatale perioder med praktisk beskæftigelse i erhvervslivet – hvor man så

vil få det stoppet ind – så skal man styrke modersmålet, det skal det her nok medvirke til, og så skal eleverne kunne et par fremmedsprog. Så skal man sørge for, at eleverne ikke er passive forbrugere i fritiden, men hvad de så skal være, ved jeg ikke, aktive forbrugere skal de forhåbentlig heller ikke være, og jeg ved ikke forbrugere af hvad. Og så skal de naturligvis deltage i de demokratiske beslutningsprocesser. Det kan være meget godt alt sammen, men jeg vil gerne spørge ministeren, om ministeren ikke kan give et bud på, hvad det er, der skal glide ud. Lad os tale ren snak, og lad os få at vide, på bekostning af hvad de skal lære at være aktive forbrugere i deres fritid. Det er selvfølgelig U 90, der stikker hovedet op igen her, det kan jo ikke undre nogen; der er vel ingen, der for alvor har troet på, at det var skrinlagt. Det vil jeg altså gerne have et klart svar på.

Som sagt, målet er givetvis en integration med EFG. Det fælles basisår hjælper godt på vej. Indflydelsen fra det erhvervs-mæssige, det praktiske, som skal ind i gymnasiet, er naturligvis medvirkende til, at man efterhånden kan få de to uddannelser til at ligne hinanden så meget, at de kan integreres både af økonomiske og af ressourcemæssige grunde, og jeg kan allerede høre alle argumenterne. Det bliver som sagt ikke med CDs medvirken. Jeg vil da gerne foreslå, at vi i uddannelsesudvalget tager det her op til nærmere drøftelse, for jeg synes ikke, at ministeren indtil nu har været særlig meddelsom.

Steen Folke (VS):

Det er jo ikke ligefrem nogen ophidsende debat. Alle siger det, man regner med, og jeg skal da også nok glæde hr. Bertel Haarder med at sige et par af de skrækelige ting, han forventer. Omvendt er det ikke overraskende, at fru Eva Møller forsvarer den triste terpeskole, at hr. Bertel Haarder fører sig frem som ridder af den uindskrænkede fag-idioti, og at fru Mimi Jakobsen nu tager stærk afstand fra enhver form for aktivitet blandt gymnasieeleverne – det er jo nok ikke Aktive Lyttere og Seere, de melder sig ind hos.

Jeg skal ikke sige et ord om integration af teoretiske og praktiske uddannelser eller om integration af de erhvervsfaglige og gymnasiale uddannelser, for at være mere præcis.

[Steen Folke]

Disse storstilede visioner blev som bekendt skrinlagt ved vedtagelsen af folketingsbeslutningen om ungdomsuddannelserne sidste år. I dag er det kun gymnasiet, der er til debat, og det er i sig selv en væsentlig indskrænkning af hele problemstillingen. For gymnasiets vedkommende endte de store visioner om integration af teori og praksis som en lille prut. Eleverne kan nu komme på ekskursioner på arbejdspladser af en uges varighed – hvilken storstilet reform! Jeg mener ikke, at de konservative behøver at tage det så frygtelig tungt. Trods de ændringer, der er sket de sidste årtier, er gymnasiet stadig i alt for høj grad borgerskabets eliteskole. Nu er det blot 1/3 af en ungdomsårgang, der går der.

VS betragter det ikke som nogen ulykke, at mange går i gymnasiet. Det er bedre, end at de stiller sig op i køen af ungdomsarbejdsløse. Vi vil naturligvis kategorisk vende os mod alle tanker om at indføre adgangsbe-grænsning til gymnasiet. Bedre vil det selv-sagt være med en virkelig udbygning af EFG og en løsning af EFGs problemer, som vil give de unge mulighed for et mere reelt valg. Jeg tænker selvfølgelig dels på afskaffelse af mesterlæren, dels på løn i basisåret, men først og fremmest på problemet med praktik-pladserne, som bliver mere og mere katastrof-alt. Hvis man virkelig kastede ressourcerne ind i at løse disse problemer, så ville det nok lette dette pres på gymnasiet lidt. Der ville være flere, der ville vælge en erhvervsfaglig grunduddannelse, og det ville i sig selv være en god ting efter vores mening, men vi be-græder bestemt ikke, at så mange er søgt ind i gymnasiet i de seneste år.

VS mener, at en gymnasireform er nød-vendig. Men hvad skal det være for en re-form, hvis vi nu ser på gymnasiet for sig, som vi gør det i denne debat? Ja, det skal f. eks. ikke være en, der gør gymnasiet mere erhvervsrettet. Vi ønsker heller ikke et gymnasium opbygget i moduler efter supermar-kedsprincippet eller et endnu mere opsplittet og specialiseret gymnasium. En gymnasire-form skal efter vores mening laves på bag-grund af forsøgsvirksomhed. Hvis gymnasie-reformen skal udarbejdes i 1983-84, og noget kunne tyde på, at undervisningsministeren har noget i den retning i tankerne, så vil Herlevforsøget være det eneste mere omfat-tende forsøg, der er ført til ende, og som et udvalg kan bruge til sit reformarbejde. Det

er efter vores mening alligevel for lidt, selv om vi har sympati for netop dette forsøg. I øvrigt vil jeg da godt fremhæve, at det ikke er nok at vedtage at støtte, om jeg så må si-ge, med ord disse mange forsøg. Det er selv-sagt også et spørgsmål om at bevilge de pen-ge, som er nødvendige til at gennemføre for-søgsarbejdet.

VS vil stille en række krav til en gymna-siereform:

For det første: det sammenhængende og ubrudte 3-årige forløb skal fastholdes. Vi af-viser tanken om et basisår og enhver form for modulopbygning. På det punkt er det beslutningsforslag om ungdomsuddannelser-ne, der blev vedtaget sidste år, et direkte til-bageskridt, fordi det netop lægger op til, at man skal kunne stige af på en eller anden måde med en ikke nærmere fastlagt kompen-ce allerede efter første år.

For det andet: linje- og grenopdelingen skal afvikles. På det punkt kan vi altså støtte ministerens meget forsigtigt formulerede tan-ker i den retning og vil formentlig gerne gå videre, end ministeren har lagt op til. Jeg vil understrege i den forbindelse, at det ikke be-høver at forhindre en eller anden form for tilvalg i andet eller tredje år, men der må ikke være tale om en specialisering, slet ikke en, der gør gymnasiet mere erhvervsrettet.

For det tredje: de stive faggrænser skal oplødes, altså fagintegration, hr. Bertel Haarder. Den nuværende fag- og timeop-splitning er ofte ødelæggende for bestræbel-serne på at give undervisningen et bedre ind-hold. I denne forbindelse vil jeg godt nævne, at det er vigtigt at fastholde såvel metodefri-heden som teoripluralismen.

Og for det fjerde, og det er meget afgøren-de: vi mener, der skal indføres et reelt elev-demokrati. Det er noget, jeg vil uddybe me-get mere om et øjeblik.

Undervisningsministerens reformtale i dag, og det, hun har skrevet i tidsskriftet Uddan-nelse, kan i mange henseender virke fornuf-tigt og progressivt, selv om det er forsigtigt udformet – jeg tror endnu mere forsigtigt i dag, end det var i tidsskriftartiklen. Men her-til kommer, at man kan frygte, at en reform kan blive et skalkeskjul for besparelser. Un-dervisningsministeren siger ikke noget om, hvor stor en andel af en årgang gymnasiet skal opsuge. Det er selvfølgelig et vigtigt spørgsmål i relation til sådan nogle reformer.

[Steen Folke]

Det hjælper ikke så meget, hvis der bliver tale om at gennemføre reformer, hvis der samtidig f. eks. bliver indført en eller anden form for adgangs begrænsning. Jeg hæftede mig ved, at den socialdemokratiske ordfører i dag sagde, at det kunne man ikke gå ind for. Jeg håber, at det, der blev sagt ved den lejlighed, også dækkede undervisningsministeren. Jeg vil godt fremhæve et andet punkt, som har noget at gøre med, hvor reelt et tilbud det skal blive, dette tilbud om at komme i gymnasiet, og det er spørgsmålet om uddannelsesstøtten til gymnasieeleverne. Det er også et punkt, som der ikke er blevet sagt meget om i debatten, men det er nu et særdeles vitalt punkt. Det er helt afgørende for en stor del af eleverne, at der er nogle rimelige støttemuligheder. Det er der ikke i dag. De er alt for dårlige. Og så skal man alligevel læse i pressen her for ikke så længe siden, at i ministeriet arbejder man med et arbejdspapir, som går ud på helt at fratage dem, der er under 20 år, SU og ungdomsydelse. Jeg ved ikke, hvor meget der er om disse ting, men vil da gerne have ministeren til at dementere, at der findes arbejdspapirer af den slags. Jeg kan se, at ministeren tager sig til hovedet, så hvis ministeren kan dementere, at der i ministeriet findes arbejdspapirer med et sådant indhold, så synes jeg kun, det vil være fortræffeligt at få det frem. Der var oprindelig planer om at udvide SU, så den også kom til at omfatte de 16-17-årige, så det skulle nødvendigvis gå endnu mere i den forkerte retning, end det gjorde i forbindelse med det forlig, socialdemokratiet indgik med forskellige borgerlige partier, og hvor man altså bl. a. solgte SU til de 16-17-årige.

Jeg vil bruge resten af min taletid til at sige lidt om elevernes placering i gymnasiet, om nødvendigheden af at give eleverne en medindflydelse, som er helt anderledes reel end den, de har i dag. Det gør jeg, dels fordi vi i mit parti lægger megen vægt på dette element – vi mener, at det simpelt hen er bærende i en reform, der skal blive til noget – dels fordi de øvrige ordførere ikke har gjort meget ud af denne side af sagen, og det er måske ikke noget tilfælde.

De nuværende medbestemmelsesparagrafer, § 25 for gymnasiets vedkommende og § 6 for HF, er efter vores mening en narresut, et pseudodemokrati. Eleverne og alle udenforstående foregøgles, at eleverne har en indfly-

delse, men i virkeligheden er den begrænset til, lidt kort sagt, at vælge den ene bogtitel fremfor den anden uden i virkeligheden at kende noget til, hvad der står i disse bøger.

Den virkelighedsfjerne og for eleverne abstrakte og usammenhængende undervisning gør mulighederne for at udvikle en egen interesse for og forståelse af, hvad man som individ kan og skal bruge undervisningen til, umulig. Eleverne og for den sags skyld også lærerne fristes derfor let til at vælge den nemme løsning, nemlig at koncentrere sig om et eksamens- og karakterræs. Eksamen giver ikke noget dækkende udtryk for, hvad en elev kan. Det er heller ikke en evaluering, eleven selv kan bruge. Eleverne får derfor ikke udviklet en afklaring eller forståelse af deres egen situation og samfundsmæssige rolle, hvilket burde være en del af målet med gymnasieskolen.

Et hovedelement i en reform, der virkelig fortjener navnet, må altså være udviklingen af et aktivt og selvstændigt elevdemokrati. Det må bygge på en accept af, at eleverne har en egen holdning til tilværelsen, og at denne udvikler sig kraftigt netop i gymnasietiden, og også en accept af, at denne deres egen holdning ikke nødvendigvis er i overensstemmelse med forældres, læreres eller skolens.

For at demonstrere lidt mere, hvad jeg tænker på, vil jeg også gerne komme med en række helt konkrete forslag til, hvad der kunne gøres.

Elevdemokratiet må bygge på fjernelsen af konkurrenceelementerne: karakterer, eksamen og adgangs begrænsning. Hertil kommer, at eleverne skal sikres økonomiske vilkår svarende til de faktiske leveomkostninger til en selvstændig tilværelse som en forudsætning for, at det kan blive reelt. Men et demokrati er jo en løbende proces, og derfor skal eleverne sikres løbende mulighed for at tage ting op imellem sig selv, f. eks. i form af en klassens time mindst én gang om ugen, som skemalægges, og som kan bruges til at diskutere og løse sociale og faglige problemer inden for den enkelte klasse.

Men det er ikke kun et spørgsmål om den enkelte klasse. Antallet af fællestimer, hvor eleverne på skolen har mulighed for at bearbejde deres situation, må udvides kraftigt dels gennem en direkte forhøjelse af det fællestimetotal, der findes i dag – det er vist 8 –

[Steen Folke]

dels gennem en sikring af, at landsdækkende faglige debatdage, arrangeret f. eks. af DGS og LAK, uhindret kan finde sted.

Centralt i et demokrati, der fortjener navnet, er mulighederne for at udvikle evnen til at løse fælles opgaver. En sådan evne må styrkes gennem kollektive projekter for hele skolen på én gang, f. eks. i form af emne- eller featureuger, som jo findes rundt omkring, men som må optræde hyppigere, f. eks. mindst én gang årlig. Indholdet af disse uger må være bestemt af eleverne og med lærerne som vejledere.

Også introduktionen af nye elever er en opgave, som eleverne selv kan varetage. Den kan bruges til at redegøre for vilkårene for skolegangen og elevernes rettigheder. Der må sikres afsat f. eks. en uge til at introducere nye elever, og i den forbindelse skulle der vel også være mulighed for at tage uden for skolen – alt for meget foregår inden for de fire vægge. Weekendophold i hytte eller sådan noget kan være udmærket både socialt og fagligt i forbindelse med introduktionsarrangementer.

Vilkårene for alt dette er for ringe. Det er ikke radikale, rabiater reformforslag, jeg kommer med her. Det er i og for sig mindre ting alt sammen, enkeltting, der kan tages op uden at ændre noget afgørende ved hele gymnasiet, men det er ting, som alligevel ville bidrage meget væsentligt til, at der kunne blive tale om et egentligt demokrati.

Forsøg med undervisning og ændrede former er en forudsætning for forandringer, der kan bruges, men også forsøg med demokratiet bør være en væsentlig del af disse forsøg. Vi må tage afstand fra enhver forestilling om, at man kan tvinge ændringer ned over ørerne på elever og lærere, og hvem der ellers skal leve med det. De bliver kun brugbare, hvis de tilfredsstillende de forskellige gruppers krav. Det bør derfor være centralt i forsøgsarbejde, at eleverne inddrages i forberedelserne. Sådanne forsøg bør også indeholde en opsamling eller evaluering, hvor eleverne selvstændigt har mulighed for at give deres vurdering af forsøget.

Jeg har som sagt gjort temmelig meget ud af dette med elevindflydelsen, fordi jeg synes, det er et element i debatten, som groft underprioriteres i øvrigt, og fordi vi altså tillægger det meget afgørende betydning.

Til sidst vil jeg sige om den bestående forsøgsvirksomhed, at vi finder det problematisk, når forsøgene splittes op, sådan at forsøg med indhold og struktur foregår ét sted, konkret altså i Herlev, mens forsøg med demokrati foregår et andet sted, konkret i Avedøre. Kun på Det fri Gymnasium har der været mulighed for at eksperimentere med både form, indhold og demokrati. Tingene hænger faktisk sammen, og det må være udgangspunktet for enhver egentlig reform.

Chr. Christensen (KrF):

Det er min opfattelse, at vi står i vadestedet med vor gymnasieundervisning. Der har rejst sig en debat i fagkredse, der har rejst sig en debat ude i befolkningen, og derfor er det også rimeligt og nødvendigt, at vi får debatten herinde.

Da vi for år tilbage her i salen drøftede den frie adgang til gymnasiet, gjorde jeg gældende, at fri adgang til gymnasiet ville betyde en betydelig tilgang til gymnasierne. Den antagelse har sandelig holdt stik. Fra 20–25 pct. nærmer vi os nu 40 pct. af en årgang unge, der søger optagelse på et gymnasium. Men jeg gjorde også gældende, at den frie adgang til gymnasiet med det stærkt stigende elevtal ville gøre det umuligt for gymnasierne at fastholde det hidtidige høje faglige niveau, hvis de samtidig skulle fastholde eleverne. Også det ser ud til at holde stik. Rektorer har over for mig, måske nok lidt sarkastisk, udtalt tilfredshed, såfremt de kan holde det tidligere realksameningsniveau på visse områder.

Retfærdigvis skal det nok siges, at andre årsager end den frie adgang har bidraget til den store tilgang til gymnasierne, eksempelvis forældrenes og elevernes frygt for ikke at få en tilstrækkelig kundskabsmæssig basisuddannelse i andre dele af uddannelsessystemet.

Kristeligt folkeparti beklager den store tilgang til gymnasiet, og vi finder en niveausenkning i gymnasiet på grund heraf ganske uacceptabel. Gymnasiet må fastholdes som et uddannelsesstilbud på højt niveau og med et alment indhold, der kan danne baggrund for videregående teoretisk uddannelse. Da presset på gymnasierne næppe politisk kan lempes ved genindførelse af adgangskriterier, må vi prøve at lette presset ved at gøre de praktiske uddannelser mere attraktive og kompe-

[Chr. Christensen]

tencegivende. Disse uddannelsers teoretiske og praktiske indhold skal styrkes, så de kan give tilstrækkelig baggrund for ansættelse inden for handel, håndværk og industri samt give mulighed for videreuddannelse inden for disse områder.

Dette var intentionerne bag vor tilslutning til forslaget om ungdomsuddannelserne, hvorom der blev indgået forlig her i tinget sidste forår.

Der har i den sidste tid været en klar tendens til at gøre gymnasieundervisningen mere almen med stærk betoning af kendskab til erhvervslivet og især til arbejdsmarkedets forhold. I denne forbindelse er der især lagt vægt på de samfundsfaglige områder i uddannelsen og en hel del vægt på det eksperimentelle. Det er alt sammen godt nok, hvis disse områder da ikke betones så stærkt, at det går ud over den nødvendige viden og færdigheder i andre fag.

Når tendens, der ligger i den gymnasieform, der åbenbart pusles med i undervisningsministerens regie, kan nok bekymre én, idet den er som skåret efter de nye universitetscentre i Roskilde og Ålborg – en reform, der vil nedbryde faggrænser til fordel for tværfaglig undervisning og afskaffe kundskabsorienteret klasseundervisning til fordel for gruppe- og projektorienteret arbejde, hvor læreren ikke fungerer som egentlig underviser, men blot som konsulent, der kan spørges, hvis gruppen føler trang dertil. Man kan her let komme til at falde på halen for de bestræbelser, der i demokratiets, frihedens og lighedens navn er ved at slå det selvsamme demokrati ihjel.

Når man gør eleverne til omgængelige og samarbejdssøgende mennesker, der kan fungere i en social sammenhæng – det kan jo også være godt nok i den rette sammenhæng – hvordan går det da i en sådan skole med de kundskaber og kundskabsmæssige færdigheder, der er så afgørende for de unge, ikke mindst for dem, der skal videre i uddannelsesforløbet? Man snyder let de unge med en sådan skole.

»Vi må fremover sikre et gymnasium, hvor eleverne kan få styrket deres udtryksfærdigheder på modersmålet.« Sådan skriver undervisningsministeren. Det er ret væsentligt, det er vi enige i. De må have styrket deres kundskaber i fremmedsprogene – det er vi også enige i – ligesom de i naturvidenskaber-

ne må kunne tilegne sig den grundviden, der er en forudsætning for at komme videre i uddannelsen. Vi håber også, undervisningsministeren er enig deri.

Men derudover må der også gives elever den fornødne tid og de nødvendige materialer og stofmængder, så de kan møde vor kristne kulturarv i al dens mangfoldighed. Jeg tænker her især på kristendomskundskaberne og litteraturundervisningen, der ikke blot omfatter de sidste års revolutionære produktion. Jeg håber også, undervisningsministeren har øje for det, når der nu pusles videre med en reform.

Adjunkt Flemming Jansen, Ålborg, skrev den 14. marts i kronikken i Kristeligt Dagblad sådan:

»Kundskabsformidlende undervisning indeholder nogle livsvigtige vitaminer, som bør indtages i passende mængde. Undervisning, der udelukkende er baseret på gruppearbejde og tværfaglige projekter, er i bedste fald tomme kalorier, i værste fald – på længere sigt – sundhedsfarlig for demokratiet. Man stiller nu engang ikke sin sult ved at sidde i grupper og male kogte ris.«

Det er tankevækkende ord for dem, der pusler med en ny gymnasieform. Men han skrev også i samme kronik sådan:

»Selvfølgelig skal vi have frihed til og mulighed for undervisningsmæssigt at spise slik og kager i form af diverse spændende eksperimenter – ellers vil alt gå i stå. Men helt uden rugbrødsstoffet: kulturarven, historien, den kontante vidensmængde, ender vi i det rene diletterteri.«

Det forekommer mig, at her er linjen på en meget fin måde stukket ud for et gymnasium, der er fast forankret kundskabsmæssigt og indholdsmæssigt og alligevel tilpasset til 1980ernes uddannelsesbillede.

Det er sådan et gymnasium, vi ønsker i kristeligt folkeparti.

Alfred Hansen (DR):

I dagene 8.–10. december 1980 holdt ministeren en tale til rektorerne, den såkaldte rektortale eller Århustale, og her løftede ministeren en lille flig af den målsætning, som ministeren har med hensyn til en udvikling af vort gymnasium. Det affødte et spørgsmål fra undertegnede til ministeren den 6. januar i år, hvor jeg gerne ville have ministeren til

[Alfred Hansen]

at oplyse om gymnasiets formål, indhold og niveau fremover. Jeg fik fra ministeren svar den 14. januar. Jeg vil gerne citere fra svaret (sp. 5205), hvad ministeren siger, og jeg vil i særlig grad bede hr. Bertel Haarder om at lytte godt efter:

»Efter folketingsbeslutningen af 4. juni 1980 om ungdomsuddannelserne er det nu muligt at give gymnasieskolens forsøgsvirksomhed en klar retning og at gøre forsøgene mere målrettede, således som det fremgår af folketingsbeslutningens punkt 16, der peger på, at forsøgsvirksomhed bør udvikles i overensstemmelse med de principper, der er indeholdt i beslutningen. Jeg har derfor fundet det ønskeligt, at skolerne bliver gjort opmærksomme på de områder, hvor der især er behov for at indvinde forsøgs erfaringer. Dette er sket i to skrivelser af 7. november 1980 udsendt af direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen.

Den ene skrivelse drejer sig om praktik, jfr. folketingsbeslutningens punkt 7, hvorefter perioder med relevant praktisk beskæftigelse bør indgå i ethvert uddannelsesforløb.«

Videre siger ministeren i sit svar:

»Den anden skrivelse vedrører forsøg med gymnasiets struktur eller med elementer heraf, jfr. folketingsbeslutningens punkt 5 om uddannelsernes strukturelle opbygning. Disse forsøg kan f.eks. tage udgangspunkt i de problemer, der knytter sig til gymnasiets opsplitning i linjer og grene.

De to skrivelser udspringer således direkte af folketingsbeslutningen, og for begge skrivelser gælder, at der peges på målene, ...«

Jeg synes, det er værd at bemærke, at ministeren her i og for sig toner rent flag i dette svar, hvor ministeren forsøger at legalisere sin ret til at sætte disse forsøg i gang, nemlig under henvisning til folketingsbeslutningen, som hr. Bertel Haarder og partiet venstre bl.a. har stemt for. Jeg synes derfor, det er noget i retning af en dristighed – for at sige det mildt – når hr. Bertel Haarder her forsøger at få syndsforladelse for sine tidligere begåede ugerninger ved at påstå, at venstre hverken har lod eller del i den forsøgsvirksomhed, som hr. Bertel Haarder kalder »tværfaglig pærevælling«.

Ministeren kom i sin besvarelse med en antydning af, at debatten måske var overflødig. Jeg mener, den er en helt naturlig følge af den debat, der har været om gymnasiets

eventuelt kommende reform inden for de seneste måneder, begyndende med minister-talen, som jeg tidligere har nævnt. Jeg anmodede i uddannelsesudvalget om at få tilstillet ministerens tale, som den var blevet holdt i Århus. Vi har ikke fået talen, men vi har fået en artikel, som tidligere ordførere har været inde på, nemlig en artikel tilstillet tidsskriftet Uddannelse. Jeg vil i grunden gerne tillade mig at spørge ministeren, om ministeren nu også er helt sikker på, at det, der blev sagt til rektorerne i Århus den 8.–10. december 1980, er i fuld overensstemmelse med indholdet i den artikel, som er bragt i tidsskriftet Uddannelse.

Det er naturligt, at der løbende er en eller anden form for forsøgsvirksomhed i gang, men det er ikke ligegyldigt, hvordan denne forsøgsvirksomhed sættes i gang. Der er væsensforskel på, om det er et spontant ønske, der opstår ude på de enkelte gymnasier, eller det er en helt fast politisk målsætning for den til enhver tid siddende minister, som sammen med sine embedsmænd kan realisere sine politiske målsætninger ved at styre og dirigere forsøgsvirksomheden.

Jeg har derfor fire spørgsmål til ministeren, og jeg mener, det er særdeles relevant at få dem stillet og besvaret her.

For det første: er det ministerens opfattelse, at der spontant på de enkelte gymnasier ytres ønske om at sætte forsøg i gang?

For det andet: vil tidsfristen den 1. december for oprettelse af forsøgsvirksomhed blive overholdt?

For det tredje: efter hvilke kriterier vil ansøgninger om forsøgsvirksomhed blive imødekommet? Det fjerde og sidste spørgsmål i denne forbindelse lyder: har ministeriet i et eller flere tilfælde tilskyndet til bestemte forsøg?

Ved at læse ministerens udtalelser og artikler og ved at overvære de samråd, vi har haft i uddannelsesudvalget, har jeg fået det indtryk, at ministeren meget gerne vil bevare de gode elementer i den nuværende gymnasieordning. Det kan vi nok alle sammen være enige om. Vi kan bare ikke være helt enige om, hvilke gode elementer der er tale om. Jeg vil gerne efterlyse ministerens opfattelse af, hvilke elementer i den nuværende gymnasielov der er bevaringsværdige, og hvilke elementer der bør ændres.

[Alfred Hansen]

Jeg synes ikke, der er noget underligt i, at man forsøger at ændre gymnasiet i overensstemmelse med den ændring, man har fået et flertal for i Folketinget med hensyn til ændring af folkeskoleloven. De partier, der har stemt for folkeskoleloven af 1975, har naturligvis et meget stort medansvar for, at den socialdemokratiske regering forsøger at videreføre folkeskolelovens konsekvenser og folkeskolelovens indhold længere op i uddannelsessystemet, foreløbig til gymnasieniveau.

Når man har konstateret, at folkeskolelovens indhold og mål naturligvis må have indflydelse på den kommende gymnasireform, er det klart, at forsøgsvirksomheden spiller en stor rolle, idet forsøgsvirksomheden naturligvis vil blive brugt som løftestang for kommende reformer inden for gymnasieskolen. Det være sig både med hensyn til formål, indhold og niveau.

Vi er fra retsforbundets side meget tilfredse med den måde, som gymnasiet i dag fungerer på. Når man ser på, hvilke problemer det har, og hvor mange nye elever der hvert år melder sig til gymnasierne, må vi konstatere, at de folk, der arbejder og virker inden for gymnasieskolens rammer, har trange kår med hensyn til at formidle den oplysning, den undervisning og den uddannelse, som de er forpligtet til. De har store problemer, og derfor er det betænkeligt, hvis man straks vil revolutionere hele gymnasiestrukturen og gymnasiets indhold.

Gymnasiet er ikke en statisk uddannelsesinstitution. Kun skrivebordspædagoger o. lign. – hvad det så end måtte være – kan påstå noget sådant. Der foregår nu – og har altid foregået – i gymnasiet løbende ændringer i fagenes indhold og i den pædagogiske udvikling, vel at mærke hvor det er fagenes udøvere, der på forsvarligt fagligt niveau og med betydelig pædagogisk indsigt garanterer for en frugtbar og positiv udvikling i et tilpas moderat tempo.

Jeg synes, det er værd at bemærke, at formanden for Gymnasieskolernes Lærerforening i radiomagasinets Middagsmagasinet i fredags advarede mod en fjernelse af den grendeling, vi har. Formanden advarede også mod indførelse af et fælles basisår. Det er vel nok de to væsentligste elementer, som er kommet til offentlighedens kundskab med hensyn til de planer, ministeren har på dette område, altså en fjernelse af grendelingen

eller en formindskelse af grendelingen – hvilket vil formindske elevernes valgmuligheder – samt planer om indførelse af et fælles basisår.

Jeg synes, formanden for Gymnasieskolernes Lærerforening har meget ret, når han bl. a. begrundet det i manglende økonomiske ressourcer til at sætte sådan noget i gang. Samtidig har man et vægtigt argument for at være lidt tilbageholdende med hensyn til at revolutionere, idet man kan henvide til folkeskoleloven af 1975, som netop bygger på det meget gode og konstruktive, at det skulle være en tilvalgs-skole. At man så har likvideret fag, som aldrig burde have været likvideret – her tænker jeg i parentes bemærket på faget latin – det er så en anden side af sagen. Men man har rent faktisk i folkeskoleloven af 1975 lagt op til, at eleverne på et relativt tidligt tidspunkt skulle have mulighed for at finde ud af, hvilke fag og hvilke områder der interesserer dem. Det vil normalt være de samme fag og områder, som de er dygtige til og har faglig indsigt i. Interesser, evner og anlæg følges normalt ad. Det er en meget frugtbar treklang at have sig for øje, når man skal lovgive på undervisningsområdet.

Man har netop med folkeskoleloven af 1975 givet eleverne mulighed for på et relativt tidligt tidspunkt at finde ud af, hvor de har deres styrke. Derfor har den elev, der i dag forlader 9. klasse med henblik på at blive optaget i gymnasiet, langt, langt større muligheder for at vælge den rigtige gren, end de tilsvarende elever havde for 10–15 år siden.

Jeg vil hilse med tilfredshed det rolige forløb, som debatten indtil nu har haft. Jeg havde faktisk overvejet et dagsordensforslag, hvor man tilkendegav fra et Folketingsflertal, at man i hvert fald ikke vil give grønt lys for et fælles basisår i gymnasiet med en helt naturlig niveausænkning til følge og en helt naturlig tilsidesættelse af elevernes mulighed for at beskæftige sig med det, de har lyst til og interesse for. Men jeg har afholdt mig fra det, fordi jeg kort og nøjternt må konstatere, at ministeren ikke i øjeblikket har politisk flertal for sine reformplaner på gymnasieområdet.

Jeg synes, det kunne være frugtbart, om man vil forsøge at lade gymnasiet løse de opgaver, som politikerne har givet det at løse, uden al for megen indblanding fra politi-

[Alfred Hansen]

kernes side. Jeg tror i og for sig ikke, det er store og omfattende reformer, vi skal stile efter på gymnasieområdet. Det kunne være nyttigt først at forsøge at få styr på folkeskolen og få fjernet nogle af de problemer, man her helt klart må konstatere er til stede.

Retsforbundet står for en uddannelsespolitik, der er individorienteret. For dem, der ikke rigtig ved, hvad det dækker over, skal jeg gerne forsøge at klarlægge det. Det er en uddannelsespolitik, som på alle trin tilgodeser det enkelte individs evner, anlæg og interesser. Derfor er vi naturligvis tilhængere af, at der er så mange valgmuligheder som muligt. Kun derved har man chance for at tilgode den enkelte elevs ønsker.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Også jeg vil gerne ende denne dag med at takke fru Eva Møller. Jeg vil være ærlig og erkende, at jeg ikke havde tænkt på at gøre det, lige da fru Eva Møllers indlæg var holdt. Men efter at jeg havde lyttet – jeg skal ikke lægge skjul på: med overordentlig megen undren – til både hr. Bertel Haarders og fru Mimi Jakobsens indlæg, som var præget af en for mig overordentlig overraskende aggressivitet og angrebslyst, desværre kombineret, synes jeg nok, med en mangel på konstruktive tanker om, hvad de ville i stedet for de modbydelige ting, de forestillede sig jeg ville komme med, efter at have lyttet til det, vil jeg erkende, og jeg vil gerne gøre det her fra talerstolen, at fru Eva Møllers indlæg havde en helt anden karakter. Det var præget af et engagement og en viden om gymnasieskolen. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg meget langtfra var enig i alt, hvad fru Eva Møller sagde, men jeg synes, at dette indlæg beskæftigede sig med nogle af de ting, der er relevante for gymnasieskolen.

Jeg vil godt føje til, at når man lyttede til indlægget, fornemmede man klart – det er der ikke noget mærkværdigt i eller noget kritisabelt i – fru Eva Møllers tilhørsforhold til gymnasieskolen som gymnasielærer. Jeg vil også give udtryk for, som nogle ordførere har gjort, at en række af de ting, der blev trukket frem, i og for sig er overordentlig interessante emner – jeg tænker på bemærkninger om sprogundervisningen, spørgsmålet, om det skulle være Gelsted kontra ældre Homeroversættelser og en lang, lang række andre ting – i sig selv er interessante pædagogiske

problemer, men det er jo ikke problemer, det efter min vurdering er normalt at folketinget politisk tager stilling til.

Det, som jeg noterede mig især i fru Eva Møllers indlæg, var de konkluderende bemærkninger, som jeg tror jeg har skrevet nogenlunde korrekt ned. Det konservative folkeparti er enig i vigtigheden af, at forsøg fortsat skal finde sted i gymnasiet. Det synes jeg er en meget vigtig bemærkning fra den, som har rejst debatten her i dag. Det er en bemærkning, jeg helt ubetinget kan tilslutte mig, fordi, som jeg allerede sagde i mit første indlæg, det må være en af forudsætningerne for, at vi får viden om en række af de ting, vi senere skal tage stilling til.

Hr. Bertel Haarder kom ind på en lang række betragtninger. Han sagde bl. a., at forsøgene byggede på en – jeg tror, han sagde lunken universitetsmarxistisk tankegang, og der kom også en række andre lidt barske bemærkninger. Med mit kendskab til de folk, som sidder ude i gymnasieskolen, og som lægger utrolig megen arbejdsindsats og engagement i at finde løsninger på nogle af de problemer, som gymnasieskolen vitterlig har, tror jeg, at overordentlig mange gerne vil have frabedt sig et sådant prædikat.

Jeg fik den tanke, mens jeg lyttede til hr. Bertel Haarders indlæg, at hr. Bertel Haarder må have mødt en hel masse små myg. Det gør vi jo alle sammen fra tid til anden, men det er meget sjældent, at vi tager disse myg én for én og puster dem op til elefanter.

Når hr. Bertel Haarder talte om fælles basisår, fagintegration og en lang række andre ting, som jeg erkender at jeg har nævnt i mit indlæg, og så omtaler dem som mine kæphest, så taler han direkte imod bedre viden. Jeg har i dag og ved andre lejligheder givet udtryk for, at jeg ikke har taget stilling til udformningen af en eventuel kommende gymnasiereform. Jeg har ikke hverken åbenlyst eller skjult en patentløsning i baglommen. Men jeg har den opfattelse, at forsøg er værdifulde, fordi vi af dem får viden og basis for en drøftelse og en stillingtagen til gymnasiets fremtid. For at det nu ikke skal blive misforstået, vil jeg godt gentage, at jeg også sagde i mit første indlæg, at forsøg ikke kan skaffe os viden om alle gymnasiets problemer.

Må jeg også for god ordens skyld gøre opmærksom på, at forsøg jo også kan give

[Undervisningsministeren]

den erfaring, at dette konkrete forsøg altså ikke var en farbar vej at betræde. Det er heller ikke nogen ringe erfaring at få.

Fru Ebba Strange havde nogle betragtninger omkring ligestilling mellem de faglige uddannelser og gymnasiet. Det er betragtninger, jeg meget langt ad vejen er enig i. Vi må erkende, at med de forhold, den kapacitetsbegrænsning, det praktikpladsproblem, der ligger for de faglige uddannelser, er der ikke i dag tale om en egentlig ligestilling mellem de to uddannelser imellem. Det var i høj grad det problem, folketingsbeslutningen fra sidste år handler om, og som vi er på vej til at prøve at gøre noget ved.

Fru Ebba Strange spurgte, hvordan det ligger med at integrere pædagogikum i gymnasielæreruddannelsen. Jeg kan sige, at der er nogle konkrete tiltag på de to universitetscentre, men at der i øvrigt må siges at være en stigende interesse for at få lagt elementer af pædagogikum ind i uddannelsen.

Hr. Ole Vig Jensen gav udtryk for, at der ikke var nogen grund til at fremskynde en gymnasireform, at det ikke hastede med den, bl. a. fordi vi skal se resultatet af erhvervsskoleudbygningen og skal se resultatet af de mindre ungdomsårgange. Jeg er enig i, at i løbet af nogle år vil en række af de kvantitative problemer i gymnasiet være andre, end de er i dag; de vil delvis være løst. Men herved løses jo ikke automatisk de mere kvalitative problemer, der vitterlig eksisterer i vores gymnasium af i dag. Derfor vil der fortsat være behov for ændring af gymnasiet.

Hr. Ole Vig Jensen kom med nogle bemærkninger om, at vi i de førstkomende år måtte anvende vores indsats i enhver henseende på de faglige uddannelser og på de unge, som ikke får uddannelse efter folkeskolen. Det er betragtninger, som jeg tror hr. Ole Vig Jensen ved at jeg deler. Jeg vil blot føje til, at det ikke er et alternativ til, at vi arbejder videre med problemerne i gymnasieskolen. Foreløbig er det jo ressourcemæssigt ikke store midler, der anvendes til disse gymnasieforsøg og til simpelt hen at få afklaret problemerne, få drøftet og afklaret os imellem: hvad er det for problemer, hvorledes vil vi løse dem? Jeg tror, det er vigtigt, at den proces kører sideløbende med de andre to.

Fru Mimi Jakobsen havde en række citater fra mig. Fru Mimi Jakobsen vendte tilbage til, at jeg ulykkeligtvis en enkelt gang er

kommet til at citere Kiplings »Rikki-tikki-tavi«. Det har hun aldrig glemt mig. Derimod har hun glemt, at jeg aldrig har underkendt nødvendigheden af at have en konkret viden. Da vi sidst drøftede det og jeg brugte billedet, drejede det sig om folkeskolen. Det er da oplagt, at forudsætningen for overhovedet at kunne gebærde sig er viden, konkret viden. Man må have de instrumenter i hænde, hvormed man kan komme videre. Det, jeg tillod mig at sige ved den pågældende lejlighed, var – ikke mindst baseret på egne erfaringer fra egen skoletid – at paratviden er nu engang ikke nok, hvis man overhovedet aldrig lærer, hvordan man skal anvende den paratviden. Jeg synes i høj grad, at det både er folkeskolens og gymnasiet's opgave at sætte de unge mennesker i stand til at anvende deres viden og også sætte dem i stand til at gå hen og finde ny viden.

Vi kan ikke drømme om, at vi i vores samfund med den enorme udvikling, vi oplever, kan give unge mennesker på 9 eller 12 års skoletid viden nok for resten af deres tilværelse. Dertil er tilværelsen for foranderlig. De vil i høj grad have behov for selv senere i tilværelsen at kunne skaffe sig fornøden ny viden.

Fru Mimi Jakobsen citerede forskellige steder fra den nævnte artikel om uddannelse. Jeg hæftede mig kun ved en enkelt ting. Jeg noterede mig, at fru Mimi Jakobsen altså tager afstand fra, at eleverne skal lære at handle på eget ansvar. Jeg synes, det er interessant, at fru Mimi Jakobsen finder det odøst. Jeg skal i øvrigt ikke kommentere det nærmere.

Lige en enkelt bemærkning om den dansk lærerforenings publikation, som fru Mimi Jakobsen brugte en væsentlig del af sit indlæg på. Jeg kender ikke den pågældende publikation. I øvrigt vil jeg bare gøre opmærksom på, at hverken jeg eller undervisningsministeriet er ansvarlig for Dansk lærerforenings publikationer eller for undervisningsmaterialet i øvrigt i dette land.

Fru Mimi Jakobsen erklærede, at jeg ikke havde været særlig meddelsom. Nu har jeg altså på skrift og i tale prøvet at redegøre for, hvorfor jeg ikke kunne føje nyt til det, jeg havde fremlagt for folketinget. Jeg har ikke været særlig meddelsom, selv om mange ordførere har forsøgt at skyde mig i skoene, at jeg havde motiver af den ene eller den

[Undervisningsministeren]

anden art. Jeg ville nok lave fælles basisår, jeg ville nok gøre sådan; kort sagt, jeg ville spolere vores gymnasium fra øverst til nederst. Nej, jeg har ikke været særlig meddelssom, for jeg har altså som princip, at jeg meget sjældent – hvis jeg overhovedet kan undgå det – drager en konklusion, før de præmisser er til stede, på grundlag af hvilke konklusionen skal og må drages.

Hr. Steen Folke kom med nogle betragtninger om, hvorvidt dette var en skjult måde at spare på gymnasiet på. Det blev hængt op på, at jeg ikke havde sagt noget om adgangsbegrænsningen. Det er rigtigt, at jeg ikke nævnede noget om adgangsbegrænsning eller fri adgang til gymnasiet. Det gjorde jeg ærligt talt ikke, fordi jeg anså det for evident, at enhver vidste, at regeringen ikke ønsker at ændre på den frie adgang til gymnasiet. Men lad det nu være sagt, for at der ikke skal kunne opstå misforståelser.

Jeg vil også gerne dementere, at der er tale om, at man har planer om at fratage de unge under 20 år uddannelsesstøtten.

Hr. Chr. Christensen startede med at sige, at ændringerne omkring adgangen til gymnasiet havde resulteret i, at vi nu har omkring 40 pct. af en ungdomsårgang, der går i gymnasiet. Jeg vil godt dementere det tal. For hver gang man snakker om gymnasietilgang, stiger tallet en lille bitte smule, uden at virkeligheden følger med. Jeg har ikke det helt eksakte tal for i år, men hvis jeg siger, det ligger på 30 pct., så har jeg i hvert fald ikke givet et for lavt tal for gymnasietilgangen. Jeg synes lige, det skal med. Det er også en stor tilgang, den har været meget voldsom i de senere år, men vi skal dog heller ikke gøre tallene større, end de rent faktisk er.

Hr. Chr. Christensen havde en række betragtninger i sit indlæg. Udgangspunktet for dem var, så vidt jeg forstod, en kronik fra Kristeligt Dagblad for nogen tid siden, en kronik, som jeg desværre ikke har fået læst. Men et af citaterne gik ud på, at helt uden kulturarven og helt uden den kontante viden ender vi i det rene diletterteri. Det er da en bemærkning, jeg fuldt og helt kan skrive under på. Jeg tror ikke, der er nogen, der forestiller sig, at man skal være uden kontant viden eller uden kulturarv. Jeg tror, at fornemmelsen af egen kultur og egen historisk baggrund er noget overordentlig vigtigt og væsentligt. Det gælder både i vores folkesko-

le og i vores gymnasieskole. Man kan være enig med det samfund, vi lever i, eller man kan være uenig, men hvis man ikke forstår forudsætningerne for det samfund, bliver man let et rodløst menneske. Derfor er jeg enig i vigtigheden af, at der foregår kulturel og historisk – og hermed altså også kristendomshistorisk – undervisning i vores skole.

Problemet – som jeg har fornemmet meget stærkt i denne debat, og jeg synes også, det fremgik af nogle af citaterne fra den kronik – er, at man ligesom tager udgangspunkt i enkelte eksempler. Det er klart, at i så stort et foretagende, som gymnasiet er, vil vi alle sammen kunne gå ud og finde eksempler på noget, der gik galt. Men hvis vi prøver at tage vores egen dagligdag, hvad vi hver især laver, så kan vi vel også godt, hvis vi tænker os lidt om, finde eksempler på noget, der gik galt for os personligt. Der er jo ikke noget mærkværdigt i, at ikke alting lykkes til 100 pct. Det, jeg fornemmer at man gør, er, at man går ud og tager sådanne enkeltteksempler, f. eks. Daneklærerforeningens publikation, som fru Mimi Jakobsen citerede fra, og så ud fra et sådant eksempel generaliserer og siger: det er altså dagligdagen i gymnasieskolen, eller: det er tendensen i det, man vil fremover. Jeg tror, det er fantastisk farligt at tage sit udgangspunkt i ting, man synes er gået skævt, og så derudfra bedømme hele verden, in casu hele gymnasieverdenen. Jeg tror, debatten bliver skæv, den giver ikke noget realistisk billede af, hvad der rent faktisk foregår. Og fremfor alt tror jeg ikke, den giver nogen form for konstruktiv bidrag til løsning af de problemer, som jeg fornemmede at vel alle her i denne sal, alle ordførere uden undtagelse, var enige i at der er i gymnasieskolen, som skal og må løses.

Hr. Alfred Hansen stillede mig fire konkrete spørgsmål. Det første var, om jeg mente, der ude omkring på skolerne var spontane ønsker om forsøg. Det kan jeg svare helt klart og ubetinget ja til.

Det andet var, om fristen 1. december som grænse for forsøg opretholdes. Mit svar bliver både et ja og et nej. For indeværende år har skolerne fået besked om, at de skulle anmelde til direktoratet, hvis de ønskede forsøg, og det skulle de anmelde inden 1. december. Men bl. a. på baggrund af, at de fik relativt sent besked, idet de skrivelser, der tidligere har været omtalt her i dag, kom re-

[Undervisningsministeren]

lativt sent ud, har man sagt for i år, at selve den konkrete ansøgning ikke behøvede at være inde 1. december, men først på en senere dato, som jeg ikke kan huske på stående fod. Men jeg kan sige, at det er tanken fremover at opretholde datoen 1. december. Det er nødvendigt at have en forholdsvis tidlig dato, for forslagene skal jo vurderes i direktoratet.

Det tredje spørgsmål drejede sig om kriterierne for forsøg. Det, direktoratet skal sikre sig, er, at det er forsøg, der anses for mulige at gennemføre, at de er tilstrækkeligt velbearbejdede, og endvidere, at de ikke er identiske med forsøg, der er lavet utallige gange før, altså at der er noget nyt i det, at der virkelig skal være tale om forsøg og ikke om en velbearbejdet problematik.

Det sidste spørgsmål, hr. Alfred Hansen rejser, går ud på, om ministeriet har tilskyndet til forsøg. Jeg vil umiddelbart sige nej, men hvis hr. Alfred Hansen mener, at det, at man skriver ud og gør opmærksom på, at nu er der altså mulighed for at lave forsøg i praktik, er en tilskyndelse til forsøg, ja, så har man gjort det. En sådan skrivelse er en opfølgning af folketingsbeslutningen fra sidste forsommer. Men det er ikke sådan, at vi går ud og siger underhånden, at nu skal vi have lavet et forsøg dér eller dér eller i det eller det.

Så var hr. Alfred Hansen inde på nogle vurderinger af valgmuligheder; hr. Alfred Hansen anså valgmuligheder for at være noget meget værdifuldt, og som begrundelse for det henviste han til folkeskoleloven. Den argumentation vil jeg stille mig meget tvivlende over for, for netop tilvalgsfagssystemet i folkeskolen viser jo, at valgene let kan blive noget overordentlig fiktivt noget. En elev i 9. klasse, som vil tage tysk, fordi vedkommende ikke har afgjort, hvilken vej der skal gås, om det skal være en faglig uddannelse eller en gymnasial uddannelse, vil have to timer tilovers til 13-14 fag, hvoraf adskillige kræver mere end to timer ugentligt. Det er et meget dyrt system, og det er fiktivt, fordi det indgyder eleverne en fornemmelse af at have nogle valgmuligheder, som de rent faktisk ikke har. Jeg har også en fornemmelse af for gymnasieskolen, at vores grenvalgssystem er blevet meget differentieret, og jeg synes nok, man kan stille sig spørgsmålet – og jeg har heller ikke svaret på det spørgsmål, så jeg synes,

det er rimeligt at stille det – om dette meget differentierede grenvalg i gymnasiet egentlig er så lyksaligt, som man troede, dengang man indførte det.

Så konstaterede hr. Alfred Hansen til sidst – og det synes jeg var en pudsighed – at der ikke var flertal for mine reformplaner. Her bliver jeg på den ene side skældt ud for, at jeg har været helt lukket og ikke været til at få ud af busken, ikke ville svare på noget som helst og slet ikke havde nogen ideer, og så kan hr. Alfred Hansen som den sidste ordfører konkludere, at der ikke var flertal for mine planer. Jeg kan næsten ikke andet end ryste på hovedet og give udtryk for, hvad jeg har sagt før, nemlig at jeg for mit vedkommende i hvert fald ikke vil drage konklusioner, før jeg synes, jeg har et rimeligt grundlag at gøre det på, og det synes jeg ikke jeg har med hensyn til gymnasiets fremtid for nærværende. Jeg har i hvert fald brug for mere viden, mere oplysning og mere erfaring om, hvad der fungerer godt og hvad der ikke fungerer godt i en række af de forsøg, der er lagt op til.

Til slut vil jeg sige, at jeg har noteret mig en lang række af de synspunkter, der er kommet frem her, herunder også hr. Steen Folkes synspunkter med hensyn til elevdemokratiet. Nogle af disse synspunkter er jeg enig i, andre er jeg – hvad der ikke vil overraske nogen i denne sal – relativt meget uenig i, men det er for så vidt ikke for mig det afgørende. Det, som for mig på indeværende tidspunkt er vigtigt, er, at disse synspunkter er kommet frem, og jeg vil ved denne lejlighed udtrykke et ønske om, at vi vil høre disse synspunkter og andre synspunkter – gerne også lidt mere nuancerede end i hvert fald nogle af dem, der kom frem her i dag – i de kommende års debat, for den debat vil vi have brug for, hvis der skal komme noget konstruktivt ud af den, ivrig deltagelse og åbenhed som en forudsætning for, at vi på et givet tidspunkt kan få en afbalanceret stillingtagen til en løsning af de problemer, der jo vitterlig eksisterer i vores nuværende gymnasium.

Eva Møller (KF):

Jeg vil gerne indledningsvis takke de ordførere – og det er vist efterhånden langt de fleste – som har anset debatten for at være et

[Eva Møller]

nødvendigt led i den debat om gymnasiet, der føres også uden for denne sal. Jeg vil også gerne i den forbindelse takke undervisningsministeren. Det glædede mig, at hun efter at have hørt mit indlæg forstod, at debatten var rejst ud fra et engagement i og en interesse for gymnasiet.

Jeg vil specielt sige, at når vi havde ønsket debatten her i dag, er det ud fra en betragtning om, at uddannelsesudvalget ikke er folketinget, og vi ønskede, at debatten skulle føres ikke blot i uddannelsesudvalget, men i folketinget. Jeg skal ikke her komme ind på de bemærkninger, som hr. Alfred Hansen gjorde om, hvor langvarig en proces det var at få ikke ministerens tale til rektormødet, men et uddrag af ministerens tale ved rektormødet.

Flere ordførere har i debatten været inde på de erhvervsfaglige uddannelser, og den debat vil vi fra konservativ side gerne deltage i, men den hører efter vor opfattelse ikke hjemme i dagens diskussion. Men for at der ikke skal være tvivl om vor holdning i den sag, kan jeg sige, at vi ønsker reelle tilbud til de unge, der ikke er motiverede for en studieforberevende eksamen, som en studentereksamen er, men her har det jo hidtil ikke været nemt at råbe socialdemokratiet op.

I anledning af hr. Nørgaard Sørensens bemærkninger om oversættelser og talsystemer, som ikke er sædvanligt stof i en folketingsdebat, vil jeg gerne sige, at det er noget, jeg er ganske enig med hr. Nørgaard Sørensen i, men på den anden side er jeg meget glad for, at jeg nævnte netop disse ting, for ellers tror jeg ikke hr. Nørgaard Sørensen overhovedet var kommet ind på gymnasieområdet i sin ordførertale, og det ville jeg da have beklaget meget, når det er det, diskussionen drejer sig om.

Den anden grund til at nævne disse ting, da jeg jo ikke på forhånd kendte ordførertalen fra socialdemokratiet, var, at jeg ønskede at sige noget konkret om gymnasiets niveauer og ikke blot indskrænke mig til nogle intetsigende floskler, som jeg jo har hørt andre har beskyldt hinanden for at komme med i debatten. Med disse bemærkninger har jeg altså ønsket at illustrere det faglige niveau, der er i dagens gymnasieskole, og det faglige niveau, som vi ønsker bevaret. Desuden er det jo således, at stadig flere love af dem, vi vedtager i denne sal, er bemyndigelseslove,

og derfor er vi nødt til at oplyse ministeren om, i hvilken retning hun i hvert fald efter vor opfattelse ikke kan udstede bekendtgørelser og cirkulærer.

Jeg skal endnu en gang vende tilbage til valget fra folkeskole til gymnasium. Jeg har tidligere gjort opmærksom på, at jeg ikke synes, det er noget stort og afgørende valg at træffe, og jeg synes, det er at undsige sig den folkeskolelov, som man har været med til at stemme for, når man fra socialdemokratisk side siger, at det er et vanskeligt valg. Der står direkte i formålet for folkeskolen, at man skal have evne til stillingtagen, og dertil hører for mig også dette at kunne vælge mellem en sproglig og en matematisk linje. Når vi ønsker linjedelingen påbegyndt så tidligt, er det, fordi vi ikke ønsker en udsættelse af linjevalget til 2. g. Det vil bevirke, at studentereksamen ikke længere er så velegnet som studieforberevende eksamen, som den er nu, og det vil betyde en forlængelse af studietiden, hvilket vi ikke kan medvirke til. Det er som nævnt i mit første indlæg for det konservative folkeparti noget centralt at opretholde gymnasiets nuværende formål: at være almindennende og studieforberevende.

Gymnasiets nuværende popularitet skyldes, at det er de unges eneste mulighed for at få en eksamen. Denne store popularitet betyder altså reelt, at socialdemokratiet ikke har ret i sine tanker om, at ungdommen ikke ønsker en eksamen. Da gymnasietilgangen altså skal ses som et ønske om en uddannelse, er det vel rimeligt at give alle unge et reelt og kompetencegivende uddannelses tilbud ved at skabe alternative uddannelser til gymnasiet i stedet for blot at ødelægge det gode uddannelses tilbud, en gymnasieuddannelse er, ved at ofre den på lighedsidealets alter.

Jeg skal til undervisningsministeren sige, at når der tales om forsøgsordninger, vil jeg gøre opmærksom på, at jeg nævnte, der var forsøg, vi ikke kunne medvirke til, eller forsøg, vi mente burde undgås. Men jeg vil meget gerne høre, hvordan undervisningsministeren kan tale om en fortsat udvidelse af forsøgsvirksomhed, som det gøres i tidsskriftet Uddannelse, ved at tale om at give lærerne reelle muligheder for at erhverve sig nye kvalifikationer, når finansministeren i de løbende overenskomstforhandlinger med AC og Gymnasieskolernes Lærerforening siger, at der ikke er penge til en sådan virksomhed.

[Eva Møller]

Endelig vil jeg gerne spørge hr. Steen Folke, hvori han har belæg for påstanden om, at en eksamen ikke er en evaluering, eleverne kan bruge, og at den ikke afspejler deres kunnen. Dette specielt da vi fra et andet lovforslag ved, at undervisningsministeren har nedsat en kommission, der skal belyse netop dette spørgsmål.

Bertel Haarder (V):

Det er da godt, vi har en finansminister. Forsøg, der ledsages af ekstra penge, er som regel ret uinteressante, for hvordan kan man sammenligne en undervisning, der får flere penge, med en, der får færre penge; den, der får flere penge, vil altid sige, det er en stor succes, og på den måde er alle pædagogiske forsøg blevet vellykkede, lige så længe man kan huske. Den slags forsøg er komplet uvidenskabelige og fører ingen steder hen. Derfor siger jeg: godt, vi har en finansminister!

Så vil jeg sige til undervisningsministeren, at jeg mener, mit indlæg var ganske klart, og det kan læses nede på mit bord. Jeg udtalte mig om tendensen i den række forsøg, der er, og konstaterede, at der var solid opbakning hos ministeren til denne tendens både i den virkelige tale til rektorerne, i den tale, vi har fået i tidsskriftet Uddannelse, og i den tale, som ministeren har holdt her i dag. Så der er altså ingen tvivl om det.

Jeg vil ikke trække et ord tilbage, kun sige, at havde jeg læst den tale, ministeren har holdt her, før jeg skrev mit manuskript, var talen blevet betydelig skrappere. Jeg havde ikke forventet, at der var så mange af de floskler, jeg angreb, i ministertalen. Der er altså ganske rene linjer. Det ene synspunkt står mod det andet. Det er en meget spændende debat, og det er da godt, vi langt om længe har fået den ind i denne sal.

Det er rigtigt, at ministeren ikke har fremlagt nogen planer og derfor heller ikke kan være i mindretal med nogen planer – det er klart – men hun har da fremlagt nogle tanker. Jeg håber da, at der er tanker i de taler, ministeren holder – ellers var det da en kedelig konklusion – og disse tanker kan man roligt sige der ikke er nogen særlig opbakning bag ved her i salen, vel nærmest en almindeligt udbredt skepsis. Dér, hvor ministeren kunne komme i mindretal, er et helt andet sted: det er på EFG-jordbrugsområdet

osv., men det skal vi jo tale om i de nærmeste dage.

Jeg synes som sagt, at debatten har været god. Jeg synes, det er sundt for direktoratet, at man også dér kan se, hvordan tingene ligger i folketinget. Jeg tror, det er vigtigt, at alle de mange gymnasielærere, som har turdet gå frem i debatten og sige nej til forsøgstendenserne og ministerens taler, får lidt opbakning herindefra; det synes jeg også er meget glædeligt.

Det er for så vidt i orden, at ministeren sætter bestemte forsøg i gang, som passer med hendes egne tanker; det er jo det, man har ministre til. Specielt undervisningsministeren har en række administrative beføjelser, og der er grænser for, hvor meget vi herinde fra folketingssalen kan begrænse og skære ministerens beføjelser væk. Til gengæld er det udmærket, at vi så får en debat, som gør det klart for alle og enhver, at man i forbindelse med et regeringsskifte også får en anden lyd på pipen i uddannelsespolitikken, herunder også i gymnasiepolitikken.

Hr. Alfred Hansen bebrejdede venstre, at vi var gået med i forliget om ungdomsuddannelserne, og det ene punkt var dette med erhvervspraktikken, som kan finde sted, hvis den er relevant og foregår i kortere tidsrum i gymnasiet. Om det punkt vil jeg sige, at vores begrundelse for det var, at eftersom halvdelen af dem, der går i gymnasiet, jo ikke kan komme ind i de videregående uddannelser, ville det måske være en idé at prøve sig frem med at få dem ud i en uges tid i f. eks. bankverdenen, en sygehusuddannelse af en eller anden art eller noget helt tredje. Der forestår altså en opgave for de kommende års gymnasieårgange, som går ud på at få forklaret de 26.000 pr. årgang, at det højst er halvdelen af dem, som kan komme videre i et videregående studium, og det var det, der var grunden til, at vi gik ind på det uden større sorg.

Det andet, som hr. Alfred Hansen henviste til, var det punkt 5 i beslutningsforslaget, som gik ud på, at man overalt så vidt muligt skulle søge at lave flere afstigningsmuligheder og meritoverførsel, så der kan ændres studievalg uden alt for store omveje. Vi står gerne ved, at det ville være godt, om man undgik omveje i uddannelsessystemet, men jeg tror, det er fremgået meget klart af min tale, at vi aldeles ikke ønsker, at man med

[Bertel Haarder]

henvisning til noget sådant kan begynde at lave basisuddannelser og rode det hele sammen i en pærevælling, som jeg sagde i det første indlæg. Hr. Alfred Hansen har selvfølgelig ret i, at det er farligt at tolke dette med overgangene og meritoverførslen på den måde, at der så skal laves fælles basisuddannelse hele vejen igennem. Men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det i venstres oplæg til forliget om ungdomsuddannelserne står meget klart, at meritoverførslen og dette med overgangene for os er et alternativ til tankerne om basisuddannelser; det vil jeg stærkt understrege.

I øvrigt tror jeg, ministeren kan bekræfte, at venstre ikke godkender nogen af de cirkulærer, hun sender ud. Så så de anderledes ud; det kan jeg garantere for.

Ole Vig Jensen (RV):

I sit svar til mig sagde ministeren, at man i forbindelse med overvejelser af en reform af gymnasiet jo ikke bare kunne tage udgangspunkt i kvantitative overvejelser, men selvfølgelig også i kvalitative, og det er jeg ganske enig i. Når jeg gjorde nogle bemærkninger om det kvantitative, hang det sammen med, at vores konstatering frem til i dag har været den, at der i dag går næsten dobbelt så mange i gymnasiet som for blot få år siden, og en så bred rekruttering af elevgrundlaget kan selvfølgelig ikke undgå at øve indflydelse på den daglige undervisning og på de mål, man vil sætte sig i gymnasiet, og derom sagde jeg, at det var en tilstand, jeg ikke troede ville fortsætte op igennem 1980'erne, og jeg forstod, at der allerede nu er tal, der kunne belyse, at der måske oven i købet er ved at være et fald i tilgangen til gymnasiet. Derfor synes jeg netop ikke, at vi skal forhaste os med at fremme en reform ud fra det udgangspunkt. Jeg gætter på, at vi, som jeg også sagde, vil vende tilbage til en tilstand, hvor der vil være det samme antal som det, der søgte gymnasiet tidligere, i det gymnasium, vi vil kende i løbet af nogle år.

Men det skal ikke forhindre, at vi selvfølgelig skal give muligheder for forsøg, og ministeren sagde jo også meget rigtigt, at vi kun derigennem kan få den viden og basis for at foretage mulige fornuftige ændringer. Det er jeg ganske enig i. Jeg vil føje én ting til: netop ved, at vi er åbne over for, at der kan

laves forsøg og udviklingsarbejde på de enkelte gymnasier, har vi også muligheder for at inspirere og engagere dem, der går op i undervisningen i det daglige, såvel elever som lærere, og det mener jeg der er noget værdifuldt ved. Det, vi gerne vil have hånd i hanke med, er forsøg, der skal medføre egentlige ændringer af gymnasielovgivningen; dér vil jeg gerne sikre mig, at der sker en kvalitativ bedømmelse af forsøgene.

Chr. Christensen (KrF):

Jeg har tre bemærkninger til undervisningsministeren. Først vil jeg gerne sige tak til undervisningsministeren for den forståelse, som ministeren gav udtryk for over for vor kristne kulturarv, historien og den nødvendige kundskabsfyldte.

For det andet vil jeg gerne sige, at jeg sagde sådan med hensyn til tilgangen til gymnasierne, at vi fra 20-25 pct. nu nærmer os 40 pct. af en årgangs unge, der søger optagelse på et gymnasium. Det er fuldstændig korrekt, at ministeren her kommer med gennemsnitstal – og jeg tolker tallene som værende gennemsnitstal for hele landet – men det bortforklarer ikke, at vi mange steder ikke bare nærmer os de 40 pct. af en årgang, men har overskredet de 40 pct. af en årgang. Problemet er altså ikke nede på 30 pct.; det er gennemsnittet.

For det tredje nævnte ministeren, at jeg havde lagt en kronik i Kristeligt Dagblad til grund for mit indlæg, og advarede imod, at man tog enkeltstående eksempler frem, fordi det kunne give et skævt billede.

Jeg tog i min afslutning en kronik frem fra Kristeligt Dagblad, som jeg mener understregede det problem, jeg prøver at rejse, og det problem var ikke et tilfældigt eksempel, men var det, jeg havde fornemmet ministeren gik og puslede med. Men det ville da være dejligt, hvis jeg har taget fuldstændig fejl, for så er den nervøsitet, jeg gav udtryk for, jo overflødig.

Jeg sagde, at den tendens, der ligger i den gymnasiereform, der åbenbart pusles med i undervisningsministerens regie, nok kan bekymre én, idet den er som skåret efter de nye universitetscentre i Roskilde og Ålborg: en reform, der vil nedbryde faggrænser til fordel for tværfaglig undervisning og afskaffe kundskabsorienteret klasseundervisning til fordel

[Chr. Christensen]

for gruppe- og projektorienteret arbejde, hvor læreren ikke fungerer som egentlig underviser, men blot som en konsulent, der kan spørges, hvis gruppen føler trang.

Jeg sagde videre, at man let kan komme til at falde på halen for de bestræbelser, der i demokratiets, frihedens og lighedens navn er ved at slå det selv samme demokrati ihjel, når man med denne reform vil gøre eleverne til omgængelige, samarbejdssøgende mennesker, der kan fungere i en social sammenhæng. Det kan være godt nok i rette sammenhæng, men hvordan går det i en sådan skole med de kundskaber og de kundskabsmæssige færdigheder, der er så afgørende for de unge, ikke mindst for dem, der skal videre i uddannelsesforløbet? Og så føjede jeg til: man snyder let de unge med en sådan skole. Men denne vision er måske helt overflødig. Hvis det er tilfældet, vil jeg være meget mere tryk efter denne debat.

Alfred Hansen (DR):

Jeg vil ikke sige, jeg føler mig hensat til »Skum«, men en lille smule forvirret er jeg nok blevet, fordi jeg ikke er klar over – og det håber jeg ministeren kan afklare for mig og eventuelle andre, der ikke rigtig har forstået årsagen til en eventuel ændring i gymnasiet – om det er det stigende antal elever, der ønsker at frekventere gymnasiet, som er den direkte årsag til ønsket om en reform for gymnasiet – for en del ordførere har beklaget, at der var så mange, der kom i gymnasiet, og sagt, at man så måtte gøre noget – eller det er, fordi ministeren rent faktisk mener, at der bør ske en ændring af gymnasiet, også selv om der var et konstant antal elever, også selv om man ikke havde haft den øgede tilgang. Det havde naturligvis været en fordel, om vi havde haft ministerens tale, for det er jo ikke til at nå at få det hele noteret ned, men jeg vil bede ministeren – det er muligt, ministeren har sagt det i sit første indlæg – klart udtale, om det er det stigende antal, der er årsag til, at man politisk ønsker at ændre gymnasiets struktur, formål og indhold, faglige niveau, eller det simpelt hen er en konstatering af, at gymnasiet er forældet, og man derfor ønsker at give det en ansigtsløftning.

Jeg mener, at diskussionen om tværfagligt samarbejde, som kan være meget nyttigt, stil-

ler som en helt nødvendig forudsætning, at de enkelte elever, som indgår i et sådant tværfagligt samarbejde, befinder sig på et højt fagligt niveau. Først derved får man et frugtbart udbytte af tværfagligt samarbejde.

Så vil jeg spørge ministeren, hvordan hun får talt stemmerne sammen, sådan at der kan konstateres et flertal for de reformplaner, der har været tale om: primært en formindskelse af grendelingen og derudover en indførelse af basisåret.

Jeg måtte med glæde konstatere, at selv hr. Ole Vig Jensen på det radikale venstres vegne – det er dog ikke hver dag, man i folketinget er ude for, at de tager afstand fra regeringens planer – ikke mente, at man skulle fare frem med store reformer på gymnasieområdet nu. Og jeg har heller ikke haft indtryk af, at de andre partier har vist synderlig interesse for det.

Jeg vil stadig væk konstatere, at der ikke er politisk tilslutning i folketinget til de reformplaner, som ministeren har afsløret på rektormødet i Århus og senere i sin artikel og nu her i dag har givet udtryk for.

Hr. Bertel Haarder forsøgte at vride sig, og det kan jeg sådan set godt forstå, for hr. Bertel Haarder gik uden om det, som jeg rent faktisk konstaterede, nemlig at venstre har stemt for beslutningsforslag nr. B 83 om ungdomsuddannelserne (Folketingstidende 1979–80, 2. samling), og det er ikke nok, at hr. Bertel Haarder henviser til, at der faktisk i venstres forslag om ungdomsuddannelserne stod sådan og sådan; nu var det altså regeringens forslag, der blev vedtaget. Der blev ændret nogle »skal'er« til nogle »bør'er«, men jeg må konstatere, at ministeren i svaret til mig henviser til beslutningsforslaget om ungdomsuddannelser og dér legaliserer sin ret til at sætte forsøgsvirksomhed i gang. Det står altså i pkt. 16, hr. Bertel Haarder, i det nævnte beslutningsforslag nr. B 83 – jeg vil gerne citere:

»Forsøgsvirksomhed bør udvikles i overensstemmelse med de ovenfor anførte principper.«

Dermed har hr. Bertel Haarder, venstre og kristeligt folkeparti med deres stemmer taget et medansvar for de forsøg, der sættes i gang, og som hr. Bertel Haarder så kraftigt tog afstand fra i sit første indlæg her fra talerstolen.

[Alfred Hansen]

Derfor vil jeg gerne spørge, om hr. Bertel Haarder og venstre har fortrudt, at de skrev under på den blankoveksel, der hedder B 83.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Beslutningsforslaget handler om strukturen. Hvis der skal laves om på gymnasiets struktur, skal det ske ved lovændring, for gymnasieloven er særdeles detaljeret, og derfor er det ganske overflødigt at frygte, at ministeren ad bagveje skulle begynde at lave om på gymnasieloven. Det kan ikke ske, uden at et folketingsflertal giver hende lov til det, og derfor har vi fuldstændig fod på den sag.

(Kort bemærkning).

Alfred Hansen (DR):

Når hr. Bertel Haarder ikke vil sige, om han har fortrudt, at han stemte for B 83, vil jeg gerne spørge, om hr. Bertel Haarder ikke føler et medansvar for de forsøgsvirksomheder, som sættes i gang i henhold til B 83, pkt. 16.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Klart nej! Hvorfor i alverden skulle man have adskillelse mellem lovgivende og udøvende magt, hvis hvert parlamentsmedlem skulle gå og føle sig medansvarligt for, hvad ministeren laver?

Til det første om, hvorvidt venstre har fortrudt deltagelsen, kan jeg meget klart sige nej. Vi glæder os meget til i de allernærmeste dage at få en vurdering af, hvordan ministeren egentlig har levet op til det beslutningsforslag, som jo har nogle ret forpligtende formuleringer på adskillige punkter, både når det gælder betækningsformuleringen, og når det gælder nogle af de ting, som der står i selve forslaget at vi skal fremme. Vi glæder os meget til at se, hvad ministeren egentlig har fået ud af det; vi har på fornemmelsen, at det på adskillige felter kun er gået den modsatte vej. Der giver beslutningsforslaget os en helt speciel anledning til at bede ministeren indkalde til møde, så vi kan få at vide, hvad der egentlig er kommet ud af det. Det er den fordel, man en gang imellem har på

de felter, hvor man har indgået forlig. Jeg ved ikke, hvad der kommer ud af det – det kan være, vi skilles i vrede, når vi har haft det møde – men indtil videre går vi ud fra, at ministeren lever op til det forlig, vi lavede, og vi vil bruge det til sidste dråbe; det kan jeg garantere for. Derfor er vi indtil videre meget glade for det forlig.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Så slutter vi de korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Alfred Hansen (DR):

Er hr. Bertel Haarder enig i, at ministeren har et lovgrundlag for de beslutninger, som ministeren er i færd med at administrere, og at dette lovgrundlag er B 83, som venstre med hr. Bertel Haarder i spidsen har stemt for?

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Bestyrtelsen over, at jeg ikke kunne svare, førte til, at jeg ikke hørte spørgsmålet; beklager, hr. formand; jeg tror, vi må standse her.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg sagde: så slutter vi de korte bemærkninger. Jeg sagde udtrykkeligt »de«.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Hvis folketingets forretningsorden tillod, at man sagde sådan, ville jeg have sagt »kære Alfred Hansen«, men det vil jeg undlade, da man ifølge forretningsordenen ikke må tale direkte til medlemmerne.

Jeg talte ikke stemmer for eller imod et reformforslag fremsat her; jeg konstaterede, at jeg i hvert fald ikke havde lagt et reformforslag på bordet, og at der selvfølgelig heller ikke kunne gøres stemmer op for eller imod.

Hr. Alfred Hansen spurgte mig, om det var det stigende elevtal, der gav problemerne i gymnasieskolen, eller det var andre ting. Jeg har svaret på det før, og jeg kan henvise til nogle af de ting, jeg nævnte her tidligere på dagen, og som giver problemer. Jeg nævnte bl. a., at ikke mindst lærerne i gymnasieskolen har gjort opmærksom på de problemer, der skyldes fagtrængslen, de meget

[Undervisningsministeren]

korte lektioner, den opsplittede skoledag, det stive skema, den faglige isolation osv. osv. Jeg nævnte lidt senere, at også andre problemer griber ind i gymnasieskolen, problemer og ændringer, der kommer ude fra det omgivende samfund: hele den teknologiske udvikling, den stigende påvirkning fra massemedier og strukturændringerne på arbejdsmarkedet, og man kan nævne utallige andre. Jeg tror derfor, at vores gymnasieskole vil have brug for overvejelser; den har problemer, som er helt uafhængige af elevmængden, og som gør det nødvendigt, at vi ser på, hvorledes vi kan løse disse problemer.

Så vil jeg gøre nogle bemærkninger i forbindelse med det, bl. a. hr. Chr. Christensen sagde her i sidste omgang. Nu har jeg understreget, at jeg ikke har lagt noget reformforslag frem, og det står jeg ved, men jeg mener faktisk, at en række af disse problemer her er alvorlige, og at det er vigtigt, at man løser nogle af dem.

Når hr. Chr. Christensen i sit sidste indlæg siger: ja men hvis han har misforstået det og jeg slet ikke vil disse ting, må jeg svare, at problemet er, at det bliver til et enten-eller, når man taler om tværfaglighed. Jeg mener ikke, man kan opretholde gymnasiet præcis med den struktur, det har i dag, idet det ikke løser en række af de problemer, gymnasiets elever og lærere møder i dagligdagen. Jeg mener, at i hvert fald en vis form for tværfaglighed kunne løse nogle af problemerne, men dermed er ikke sagt, at hele gymnasiet skal løses op og gøres til et tværfagligt gymnasium, eller at alle nuværende strukturer skal brydes ned og strikkes sammen på en totalt ny manér. Jeg synes, debatten i dag har været meget præget af, at enten er tingene sorte eller også er de hvide, alt efter fra hvilken side af salen de kommer.

Jeg mener altså, at de problemer, jeg har nævnt i mit indlæg, er meget reelle, og at forsøgene med tværfaglighed, med ændrede strukturer, med fagintegration, og hvad det ellers kan være, har så meget seriositet i sig, at de er værd at afprøve. Det, jeg blot vil afstå fra at tage stilling til her i dag, er, hvad konklusionen skal være, når forsøgene er ført til ende. Jeg synes, at en række af disse forsøg har givet sådanne resultater, at det var rimeligt at arbejde videre med dem, men jeg vil heller ikke udelukke, at jeg om visse af disse forsøg siger: nej, det var altså en failu-

re; det skal ikke føres ud i livet. Men det er dog også en god erfaring at få, at man får lov til at afprøve nogle ideer i det praktiske, inden man skal føre dem ud i stor skala.

Jeg vil altså gerne endnu en gang advare imod, at man i disse års gymnasiedebat ligesom gør tingene sorte og hvide, og at man siger: det dér kan vi bestemt ikke lide, så det vil vi under ingen omstændigheder have gjort forsøg med. Jeg synes, det er en meget lukket holdning. Jeg er helt enig med hr. Bertel Haarder i, at intet kan gøres på dette område, i hvert fald ikke af gennemgribende art, uden at der kommer en lovgivning, så det er i sidste ende huset her, der trækker i den lange ende af snoren. Jeg synes, det er meget farligt, at man på dette stadium lukker af og siger: det dér vil vi under ingen omstændigheder have med at gøre, og det dér skal der overhovedet ikke røres ved. Jeg synes, vi har råd til, når det drejer sig om en forsøgsvirksomhed, at vise en åbenhed. Så kan vi hver især forbeholde os vores ret til at synes, at det var et godt resultat, der kom ud af det, eller det var et resultat, der tilsagde, at vi ikke skal gå videre ad den vej. Det, jeg blot synes er farligt, er, at vi på indeværende tidspunkt på forhånd siger, at der er tabuerner både med hensyn til, hvad der skal forsøges, og hvad der absolut ikke må pilles ved. Det tror jeg er utrolig risikabelt, for så får vi ikke den åbenhed i dialogen og i forsøgene, som er en nødvendig forudsætning for, at resultatet kan blive i nogen grad rimeligt.

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Landbrugs- og fiskeriudvalget (20/3 81):

Udtræder: Margrete Auken (SF)

Nyt medl.: Rahbæk Møller (SF)

Arbejdsmarkedsudvalget (24/3 81):

Udtræder: Jens Peter Jensen (V)

Nyt medl.: Fogh Rasmussen (V)

[Anden næstformand]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 25. marts 1981, kl. 13.00. den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.12

Angående dagsordenen skal jeg henvise til _____